

NÉPNEVELŐ

A KATHOLIKUS TANÍTÓSÁG HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden vasárnap. — Előfizetési ára egész évre 8 korona, félévre 4 korona, egyes szám ára 30 fillér. — Szerkesztőség: Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28. szám. — Telefon: 52-31. — Kéziratokat nem küldünk vissza.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
EMBER KÁROLY
KIADÓTULAJDONOS:
SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT

Megkapja e lapot minden katolikus nép-
oktatási intézet egy példányban ingyen. Ily
kérelmek az egyházmegyei főtanfelügyelőség
útján intézendők a Szent-István-Társulat
igazgatóságához, Budapest, VIII. kerület,
Szentkirályi-utca 28.

Mult és jövő.

Irta: *Dr. Giesswein Sándor.*

Míg Cicero a történelmet az élet mestere-
rének nevezte, addig egy német bölcselő a
történelemtől azt mondta, hogy olyan könyv,
melyből az emberek nem tanulnak semmit sem.

Hát az emberek, a maguk nagy tömegükben,
az emberiség, mint gyűjtőfogalom, lassan tanul,
de mégis tanul. Kénytelen-kelletlen tanul, ha
az események elemi erővel rombadöntik a rend-
szerbe foglalt tévedéseket.

Romokban csak baglyok és denevérek ütnek
tanyát, ideiglenesen nomádok húzzák meg ma-
gukat árnyékukban, de a civilizált embernek, ha
még oly egyszerű, de szilárdan megépített la-
kára van szüksége.

Az elmúlt esztendő fölötté tanulságos egy
korszak volt, mert több romot hagyott maga
után, mint akár egy század. S ebből azt a
tanulást kell levonnunk, hogy a jövő első
feladata az újjáépítés és elsősorban az új meg-
alapozás.

Midőn én romokról és újjáépítésről beszélek,
nem az oroszdúlta kárpáti falvakat, vagy leg-
alább nemesek ezeket értem. Igaz, miként
értesülünk, ezeknek a helyreállítása mintegy
hét millió koronát igényel s ez nem csekély
dolog. De sokkal nagyobb szellemi és fizikai
munkát tétel fel Európa társadalmi újjá-
szervezése és azoknak a romoknak az eltaka-
rítása, melyek az európai civilizáció terén
mutatkoznak meg.

Az emberek legnagyobb része és pedig csak-
nem minden országban — talán hazánkat ki-
véve — most, a háború alatt, egtöbbet Európa
új területi kialakulásáról beszél. Nekünk ilyen
gondolat a háború előtt sem jutott eszünkbe
és most sem hat reánk semminemű varázserővel,
bár stratégiai állásunk minden reményen felül
alakult ki. A francia államférfiak és lapok
azonban még most is Elzász-Lotharingia vissza-
foglalásával áztatják nemzetüket. Hasonló áb-
rándokat nem nélkülöznek az angol és német
sajtó sem.

Mi történelmi jogaink védelmére voltunk
kénytelenek fegyverhez nyulni és az elmúlt év
nagy tanulságai közé tartozik kétségkívül az,
hogy a történelmi jogfejlődésnek nagy ellenálló
ereje van; állami életünk nem omlott össze az
óriási ár támadásával szemben.

A jövő nagy problémái azonban úgy mi reánk,
mint az európai kultúrvilág részére a társadalmi
kialakulásban lesznek. A mostani háború nagy
tanulságai közé ugyanis elsősorban az tartozik,
hogy vizenyős erkölcsi bázisra és az úgyneve-
zett — akár egyéni, akár nemzeti — szent egoiz-
musra nem lehet az állami és nemzetközi jogok
épületét fölemelni.

Nekünk erős erkölcsi öntudatra és érzékre
van szükségünk úgy az egyéni, mint a társa-
dalmi és nemzeti szellem kifejtésében. A ma-
terialisztikus elmélet szerint a társadalom, az
állam, a nemzet öncél, a társadalmi alakulatok
függetlenek minden isteni törvénytől. Ilyen elvek
mellett a nemzetek és államok békés együtt-
élését lehetetlenség fenntartani. Ha nincs erkölcsi
törvény, akkor csakis az erősebbnek hatalma,
kardja, ágyúja és pénzforrásai diktálhatnak.

A liberalizmus ép úgy, mint a szocializmus az
állami és társadalmi életnek autonómiáját, azaz
az örök isteni törvénytől való függetlenségét
hirdeti. E két rendszernek elvei többé-kevésbé
átmentek a legtöbb európai nemzet közfelfogá-
sába. Innen van az a földrengésszerű megráz-
kódthatás, mely a merészen feltörekvő, de meg-
felelő alapot nélkülöző modern civilizációt rész-
ben már is romhalmazzá változtatta. Csak üres
frazéologia, mellyel a rövidlátó szellemeket
áztatják, hogy Európa térképének megváltoz-
tatásával meg hozzák az annyira kívánatos
egyensúlyt.

Civilizációknak új *szociál-ethikai* alapot kell
teremtünk. El kell távolítanunk a kapitaliz-
musnak exploziv és destruktív erőit. Ha ezt a
tanulást mi európaiak nem tudjuk most az
eseményekből levonni, akkor mi csakugyan azok
közé tartozunk, akik a történelem könyvéből
nem tudunk már semmit sem tanulni, — és
akkor féltő, hogy Európa domináló helyzetének
is vége szakadt.

A háború tanulságai a tanítóságra nézve.

Több mint másfélve dül a világháború s ez idő alatt többször szálltak fel hol itt, hol ott a békegalambok, melyek azonban zöldelő ág nélkül repültek vissza oda, ahonnet elindultak: nincs béke. Sőt mintha napról-napra nőne a világháború áradata, elsöpréssel, végpusztulással fenyegetve mindent.

És mégis, az őrijítő ágyúbömbölés dacára is rá-rágondolunk arra az időre, amikor majd béke lesz, amikor a kultura ismét akadálytalanul végezheti áldásos munkáját. Rá-rágondolunk és kérdezzük: mi lesz akkor? micsoda eszmék csirája fakad a háború nyomán, hogy uralja a népek szívét: irányítsa, befolyásolja a politikuskok, kormányon levők, az alattvalók agyát, lelkét, törekvéseiket.

A tanítóságnak, mint a kultura alapvető munkásának is jövőbe néző szemmel kell kutatnia, figyelnie, hogy már most megállapíthassa azokat az irányelveket, amelyek szerint iskolai, társadalmi és szociális tevékenységét a háború után folytatnia kell.

Előre is megmondhatom, hogy e tekintetben nekünk, hitvallásos tanítóknak, különös nehézségeket nem okoz ezeknek az irányelveknek sem a keresése, sem a megtalálása, sem pedig a követése.

Nézzük csak a háború eddigi tanulságait s mit látunk?

Látjuk azt, hogy ellenlábásainknak — az úgynevezett modern alapokon álló tanítóságnak nagyhangú trombitája berekedt; frázisokon és álbolesességeken nyugvó elméleteiket elfújta a háború vihara s eddigi munkálkodásuk csődjét napnál világosabban elénk tárta a lefolyt tizenhét hónap. A tények bizonyítják ezt az igazságot, amelyet letagadni nem lehet.

Azok az előbb említett «modern tanítók» nagy garral hirdették, hogy a vallás, az Isten, az Istenben való hit csak olyan mellékes, lényegtelen, sőt fölösleges dolgok, amelyek nem valók az iskolába.

Ezzel szemben a háború megtanította még azokat is imádkozni, erős hittel hinni, az Istent szeretni, segítségül hívni, akik azelőtt mindezeket elmulasztották, elhanyagolták.

Egy haditudósító — aki pedig modern ember, ha talán nem is oly értelemben, mint bizonyos tanítók — nyíltan megírta, hogy a magyar katonának egyik főerőssége az Istenbe vetett erős hit.

Egy 19-es gyalogos (véletlenül tanító), arra a kérdésre, hogy mit éreztek, mikor szuronyrohamra mentek? a következőleg felelt: Ha fölhangzott a rohamra a hívó jel, megemeltük sapkáinkat, miközben azt mondtuk: Jézus segíts! — aztán kiugrottunk a lövészárokból és rohantunk...

Egy kapitánytól hallottam (ki most már ör-

nagy), hogy a harctéren igazán, szívből imádkozni az is megtanul, aki talán sohasem imádkozott. Egy tanár, ki sebesülve jött meg a harctérről, nem átalotta bevallani, hogy ha faluba értek s csak egypár percnyi idejük volt is, el nem mulasztották soha, hogy a templomba betérjenek. Egy másik sebesült tanár szájából hallottam, hogy igazi ünnepnap volt rájuk nézve, ha valahol szentmisét hallgathattak. Készakarva hoztam föl csak ezeket az eseteket, amelyekben *intelligens emberek* bizonyítják a hit, a vallás, az Istenben való bizalom nagy-nagy értékét. De hogy az «együgyű» emberekről is szóljak, csak azt említem meg, hogy a lakásom közelében levő kiegészítő kórház sebesült katonái közül, akinek sebei megengedik, naponként mennek templomba s havonként többször gyónnak, áldoznak. Mindezt önként teszik, szívük sugallatát követik.

Nem citalhatjuk tanúságtételre azt a sok millió katonát, akik a háború borzalmasságait, szenvedéseit szinte emberfeletti lelki erővel állják, hogy mi adta és adja nekik ezt a lelki erőt más, mint a vallás, az Istenben való határtalan bizalom.

Bizony sok millió ember, királyoktól lefelé a legutolsó közemberig tett hitvallást a háború folyamán. Nyíltan bevallották, hogy a legfőbb segítségüket csak Istentől remélik; s Isten nélkül nincs igaz lelkesedés, türelmes kitartás, érdemleges győzelem. Ezzel szemben hiába mondanak üres frázisokat a vallás és Isten ellenségei.

Ez a háború egyik nagy, értékes tanulsága.

A másik ehhez hasonló s szinte az előbbiből sarjadzik. Nem más ez, mint ugyancsak ama bizonyos modern tanítóság másik tanításának tarthatatlansága, veszedelmes volta. A magyar nemzeti történetnek általuk hirdetett, modern módszer szerint való tanítását értem, mely szeretné kiküszöbölni a hazafias érzést, lelkesedést fakasztó, ápoló részleteket azzal a hamis jelszóval, hogy mincként a gyermeknek tanulni, tudni azt, hogy őseink nagy embert öltek (így) meg stb. Ugy állítják be a hazáért, a nemzet életéért vívott igazságos harcokat, mint közönséges gyilkolást. Ők inkább a nemzetköziség melegágyának szeretnék látni az iskolát, mint hazafias lelkesedésnek, hazaszeretetnek.

Kérdem: mi lett volna ma velünk, ha a hős Hunyadiak, Zrinyiek, Dobók, Jurisicsek, stb. példái nem buzdítanák a magyar katonákat, nem lelkesítené őket a lángoló hazaszeretet?! Bizony, ma már nyögnének az orosz uralom «áldásai» alatt. Nem hiszem, hogy ez inkább tetszenék a moderneknek, mint a szerény magyar kultúra.

Halljuk csak, mit ír a P. H. (ugy-e nem katolikus lap) a karácsonyi számában: «Először is a kozmopolita apostolok, akik nemzetközi tervezetekbe foglalják a kormányzati és társadalmi feladatokat, ezek még Párisban is összeköthetnek és fölszedhetik a nemzetköziség

lengé sátorfáját. Mert az ő sorsuk ezután minden országban csak a számkivetettség, csak a hontalan bolyongás leszen. Bármelyik európai fővárosban fujják meg a győzelmi harsonákat, bármelyik borúljon a legyőzetés néma gyászába, vérglóriásan vagy halálfeketén, csak a haza képe fog fölemelkedni felénk».

Ime a nemzetköziség csődje! Azé a nemzetköziségé, amelynek oly szorgalmas apostolai voltak a mi «modern» tanítóink, hogy érdekében hamis jelszavak alatt nemzeti történetünk tanítását is jónak látták volna «reformálni». A háború megtaníthatta azokat, akik eddig még nem tudták, vagy nem akarták tudni, hogy igenis a magyar történet tanítása az elemi iskolában elsőrendű kötelesség. Még pedig úgy kell azt tanítani, hogy a gyermek lelkébe kitűrhethetetlenül belevesődjenek nemzeti nagyjainknak áldozatos hazaszeretettől glóriás képei, hogy tőlük, példáikból tanuljanak meg a hazáért okosan élni és elszántan meghalni. Igen, ez is a háború tanulsága, ha tetszik a moderneknek, ha nem.

A hazaszeretetnek kiapadhatatlan forrása a hazai rög szeretete. Persze ez is ellenkezik a «modern» gondolkodással. A háború, különösen a kárpáti harcok, minden szónál, betűnél ékebben beszélnek el ezt nekünk. Azok a néma sírok, amelyek a Kárpátok bércei közt oly sűrűn domborulnak s oly sok jó honvédet, öreg népfölkelőt takarnak, mind azt hirdetik, hogy a magyarnak szüksége van a hazai föld szeretetére, mert csak a magyar rögöt szerető nép képes megvédeni az ezeréves hazát a megsemmisüléstől.

Megtanította a világot a háború arra is, hogy a megalkuvást nem ismerő kötelességérzet szinte csodákat tehet. Ezer meg ezer példát nyújt erre a német hadsereg épügy, mint a magyar katonaság minden egyes vitéze.

Látva a háború tanulságait, most már megállapíthatjuk az irányelveket, amelyeket ezután követnünk kell az oktatás és nevelés munkájában. Említettem, hogy ez nekünk, hitvallásos tanítóknak nem okoz nehézséget.

A vallásosság, hazaszeretet, kötelességérzet: az a három főerény, amelynek a központi hatalmak sikereik nagy részét köszönhetik.

Ezek azonban nemcsak a háborúban jelentenek sikereket, hanem a béke idején is. És itt jóleső örömmel állapítjuk meg, hogy nekünk, hitvallásos tanítóknak, eddig is ez a háromság volt a vezérszavunk. Ezekkel dolgoztunk, ezekért harcoltunk, sőt gúnyt, lekicsinylést is kaptunk éppen kartársaink részéről. Nem baj. A most folyó világküzdelem nekünk ad igazat. Az előre néző tanítóság már látja a mi háromságunk diadalát s fokozott erővel fog azon dolgozni, hogy a magyar nép szívében magasra lobogjon a mély vallásosság, az áldozatkész hazaszeretet s a megalkuvást nem ismerő kötelességérzet erőadó, világító, tisztító szent tüze.

Ezt a háromságot kell szolgálnia minden tanítárnak, ezt kell fejleszteni, szilárdítani, megingathatlanná tenni nevelő munkánknak.

Ha ez sikerül — amint sikerülni is kell — akkor a második ezerévet is biztosítjuk számunkra, mert naggyá, gazdaggá, legyőzhetetlenné lesz a magyar.

Győr.

Öveges Kálmán.

Készüljünk!

Irtta: Káth József, soproni tanító.

Még nem tudjuk, meddig tart a küzdelem, mikor élvezhetjük megint a béke áldásait. De máris ezer meg ezer kéz dolgozik a Kárpátokban, Galiciában, Lengyelországban, sőt már Szerbiában is, hogy a pusztulás helyén ismét rendet teremtsen s ha lehet, még jobb állapotot hozzon létre, mint amilyen a pusztulás előtt volt. Ezek munkája, százezrek és milliók jó szíve teszi ezt lehetővé.

A mai gyermeknemzedéket is sok pusztító, romboló hatás érte. És mi sem várjuk meg a háború végét, hanem már most fogunk a bajok gyógyításához, a hibák és hiányok javításához. Megfigyeléseket teszünk, tapasztalatokon elmélkedünk, hogy azokból hasznos tanulságokat vonhassunk le és ahol lehet, azonnal meg is kezdjük a javító munkálatait.

A népiskola a háború folyamán sokat szenvedett. Sok ezer tanító fegyverrel szolgálja a hazát, az itthonmaradt tanerő kevés és a túlterhelés sok embert kimerít. A helyettesek munkája sohasem lehet oly intenzív és biztos, mint a gyakorlott tanerők munkája. A mezei munka, a hiányzó egyéb munkatársak sok tanulót egészen elvon az iskolából, még többet pedig megakadályoz, hogy előadás után otthon is foglalkozzék a tanultakkal. Sok iskola katonai célra van lefoglalva, máshol betegség akasztja meg az iskola munkásságát. Az iskolakötelezettség kevésbé szigorú végrehajtása, a rendkívüli körülmények, a bevonulók harci zaja, a háborus hírek hatása, a gyermekek háborús játéka stb. stb. mind együttvéve az ifjúságnak bizonyos eldurvulását, a tanulás körül megnyilvánuló szorgalom csökkenését mutatják. Ez ellen a tanítónak küzdenie kell.

Megfigyelésünk másrészt arra is kiterjed, hogy a jelenlegi tanterv és tananyag megfelel-e majd mindannak, amit a háború után következő idő fog tanulóinktól elvárni.

A földrajz anyaga nemcsak annyiban fog megváltozni, hogy új országhatárokat, talán új államokat kell tanítanunk. Valószínűleg több gondot fogunk fordítani az önálló térképolvasásra, a mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi nemzetközi viszonyok ismertetésére is.

A történelemben előreláthatólag több gondunk lesz a legújabb kor történelmére, mint a korábbi küzdelmek hőseinek széles ismertetésére.

A magyar nyelvnek hatásosabb terjesztése, a fogalmazó készség kifejlesztése, esetleg a német nyelv tanítása szintén a közeli jövő gondja.

Az olvasókönyvek anyaga is meg fog változni. Bécs városa máris minden osztály számára külön háborús függelékkel szerkesztett.

A számtalan gyűjtés, a hadikölcsönök jegyzése

hozzászoktatta nemzetünket ahhoz, hogy pénzét nagy és nemes céloktól ne sajnálja. Országgyűlésünk pedig szó nélkül szavazta meg a legnagyobb áldozatokat.

A béke visszatértevel talán ugyanolyan nemes egyszerűséggel és tudatos aldozatkésztséggel teszik lehetővé a magyar népiskolának nyolc osztályúvá való kifejlesztését s ezzel együtt a tanítóképzés emelését.

A mai ismétlőiskola keves. A 12—15 éves gyermeknek alaposabb és folytonosabb vezetésre, nevelésre van szüksége.

A hat évi mindennapi iskolakötelezettség mellett éppen akkor veszik ki kezünkben a gyermeket, mikor értelmességi foka lehetővé tenné az alapos ismeretközlést, a helyes ítéletképeség kialakítását, az önálló gondolkodásra való szoktatást.

Erezzük, hogy az állampolgári eszmét is jobban ki kell majd domborítanunk. Ma érzi csak igazán minden ember, hogy ő tagja, polgára az államnak; hogy az állam győzelme és jóléte minden egyes egyén kötelességteljesítésétől, a sok millió egyén testi és lelki képességeinek értékétől függ.

Ma már vége van annak, hogy az önzés, a szabadság, az «egyen jog» elnevezés alatt hirdett és dicsőített erkölestelenség, a törvény ügyes megkerülése és a kötelességek alól való kibúvás elismerésre találjon. Ez a pestis irányzat hozta nyakunkra a bakkanesszallítókat, élelmiszer uszorásokat, katonaszabadítókat, irodákba menekülőket. De ma már nem merik hirdetni a család jogosultságát, nem merik dicsérni a kibujni akarók «szellemes» ügyes eszközeit.

De dicsérjük azokat, akik állampolgári kötelességük tudatában minden kerülgetési kísérlet nélkül vérükkel és tehetségükkel csak a hazának készek szolgálni.

Ilyen embereket kell nevelnie a mai iskolának. De a 10—12 éves gyermek lelke még nem elég fogékony és nem elég megkomolyodott ahhoz, hogy ily elveket kellő mélyen és tartósan plántálhassunk beléje. A 12—15 éves tanulóra pedig a mai rövid ismétlőoktatás annyi ismeretanyagot szab ki, hogy lehetetlen amellett még neveléssel is bővebben foglalkozni.

A 12—15 éves korú gyermek nemcsak állampolgári, hanem elsősorban vallás-erkölesi szempontból is megkívánja a folytonos vezetést, ellenőrzést, irányítást.

Hadvezetőségünk nagyon is értékeli a vallás-erkölesi érzést. Gondoskodik is, hogy megfelelő számú tábortábori papja legyen. Tudja, hogy az az ember, aki szívében nyugodt, aki aláveti magát az isteni fegyelemnek, katonának is elsőrendű.

Ugyanabban a korban tehát, melyben az ifjúvá serdülő gyermek lelke legfogékonyabb az állampolgári eszmék befogadására, ugyanabban a korban erősíthetjük meg benne és mélyíthetjük legbiztosabban a vallás-erkölesi érzést.

Jó keresztényt, jó magyar embert nevelhessünk a hazának, akkor nem kell féltünk annak jövőjét.

Készülünk már most a rombolás okozta károk helyreállítására. Foglalkozunk e kérdésekkel, hogy a béke beálltával egyesületeinkben is tárgyalhassuk őket és minél sikeresebben követhessük a megtalálható utat, mely egy mélyebb tudásu, tisztább érzésű és öntudatos, de egyszersmind önfegyelmzett polgárságot fog adni Istennek és így a hazának.

A jövő.

Irta: Mihálicska János.

A világháború hatalmas méreteiből impozánsan bontakoznak ki a jövő, az új, a *Nagy-Magyarország* képeinek körvonalai. Erős a bizakodásunk, hogy a nagy vér- és anyagi áldozatok, a kifejtett magyar nemzeti energia és az általánosan megbámult erkölesi értékek meghozzák a magyarságnak ezek arányainak megfelelően a sikert. Az új alakulás azonban nagy feladatok elé fogja állítani az állami és nemzeti élet minden ágát. Mint tavasszal, amikor a nagy természet új erőtel duzzad, hogy termelő kincseivel megajándékozza az emberiséget, a szántó-vetőnek minden erejével megfeszítésével munkához kell látnia, hogy a természetadta erőt a maga céljaira minél értékesebben kiaknázza, úgy az egész magyar nemzetnek is ezeréves létének ezen most reánk virradó, nagy reményekre feljogosító élete tavaszán, megkettőzött igyekvéssel, teljes lelki és testi erőkifejtésével hozzá kell látnia a gondviseléstől reá bízott feladatainak eredményes megoldásához.

Az állami és nemzeti életben a mi működési terünk a *népnevelés*, a *népoktatás*. Valamint az egyes emberben a lelki, az érzésszerű értékek a legfontosabbak, úgy a nemzetek nagysága és hatalma is azok szellemi és erkölesi kvalitásától függ. Nincs nagyobb erő a világon a *művelt lélek*nél és a *nemes szív*nél. A nyers erőt legyőzi az ész fölénye, a nemes szív meghódolásra kényszerít. Ebben rejlik a nevelés és tanítás nagyfontossága. Innét az államok azon kötelessége és egyben elsőrendű érdeke, hogy a köznevelést és közoktatást egyik legfőbb gondjuknak tekintsék és az erre fordított áldozatokat legjobb befektetésnek tartsák.

Igaz, hogy közoktatásunk szépen halad, hogy mindenképen fejlődnek iskolaügyi viszonyaink. De tény ezzel szemben az is, hogy ezen a téren még sok, igen sok a teendőnk, még pedig halaszthatatlan teendőnk. A béke beálltával fokozott lendülettel meg kell indítani az iskolák fejlesztését és az iskola belső munkájának hatásosabbá tételét. Ime csak két dolog legyen itt megemlítve. Az első az analfabéták nagy száma és az, hogy a népiskolába járó tanulóknak mily elenyészően csekély százaléka jut el és végzi el az elemi iskola mind a hat osztályát. Ezen két dolog nagyon élesen világít rá iskolai ügyünkre és jelzi az irányt is, hogy hol kell legelőbb munkához látni. A nemzeteknek most folyó nagy küzdelme újból és nagyon is nyomatékosan amellet bizonyít, hogy a létért való harcban a szellemi képességeknek és a jellem tulajdonságainak milyen döntő fontossága van. És hol a helye ezek művelésének? A mag a földben fogan csirába. A növény élete föltételeit a földben találja és ennek minémiségétől függ fejlődése, gyümölcse. A nap melege, fénye, a harmat csakis azt fejlesztheti ki, amit a növény a földből kiválaszthat. Az ember talaja a *család*. Ebből sarjad, ez éltetője, fejlődésének első, legfontosabb szakát ennek körében tölti. Ez van úgy testi, szellemi, mint erkölesi tekintetben a legelhatározóbb befolyással az egyes ember egész jövőjére. A családok képezik a nagy nemzettestnek alkotó sejtjeit. Ezek egészségétől, fejlődésképességéről függ az egész nemzetársadalomnak ereje és léte. Ahol a családi élet léte alapjai meginognak, ahol a család nem találja meg súlyos kötelességeinek

teljesítéséhez a szükséges előfeltételeket, ahol a közönség minden rendelkezésére álló segítő, támogató kezével nem siet ennek erősítésére, ott veszélyben van a jövő. A gyermek-századát föl kell váltania a családot támogató korszaknak, mert csakis a gyümölcsöt termelő törzs megnevelésével biztosítjuk a nemes gyümölcsöt. A nagy szociális átalakulásban mindenütt a családi élet erkölcsi és anyagi érdekemnek a védelme és ezzel erősítése a legfőbb cél, mert a családi érzések gyökerei a legmélyebben hatolnak és uralják egész érzésvilágunkat, ami pedig összes cselekedeteinkre van a legnagyobb befolyással.

Érdekes fejtegetéseket olvastam erre vonatkozóan a *Reichspost* egyik decemberi számában *Katonától honok és népnevelés* címén. A tudományos pedagógia egyértelműen hangoztatja a család és iskola szoros együttműködésének feltétlen szükségességét. Ha az otthon a gyermekekkel szemben nem teljesíti nevelési feladatát, ha a családi élet a nép széles rétegeiben bomlásnak indul, akkor az iskola, a tanító munkája ilyen környezetből való tanulóknál hiábavaló. Ezen, az iskolát illetően külső körülményeknek hatása sokkal nagyobb, semhogy azt az iskola néhány órai nevelő-tanításával megtörhetné. Ezért van az, hogy a családi élet, ennek fenntartása és erősítése a pedagógiai törekvéseknek évek óta egyik legfőbb tárgya. Ezen törekvések élén áll a lakáskérdés. A szociális viszonyoknak ezen ügyében éles viszonyhatás konstataható a külső életkörülmények és az erkölcs, a lélek *belső* tartalma között. E tekintetben pedig előtérbe kell lépnie a telepítés reformjának. Ebből pedig nyilvánvaló milyen szerves, belső összefüggés van a földszerzés reformja és a pedagógia között. A földszerzés reformja és a pedagógia ezen szövetsége a helyes telepítés elérésében éri el célját, amivel az erkölcsösség hanyatlásától megóvjaa a nép széles rétegeit. Miután a család minden nevelési befolyásnak a forrása és miután az ifjúság nevelése elsősorban a családon alapszik, az állam feladata a népnevelés érdekei szempontjából is az, hogy a családi otthonok támogatásának politikájával, az egészséges családi életnek alapjait megvesse. A családi otthonok rendezésének politikája, egyben a legjobb népnevelési politika is.

Messzire irányulóknak látszhatnak ezen gondolatok, de bizonyos, hogy az erkölcsi nevelés, a morálpedagógia nagy kérdéseinek sikeres megoldását ezekben kell keresnünk.

Az iskola belső munkájának mélyítésében első és a legfőbb tényező a tanító. Fontosak ugyan a külső dolgok: az iskolaépületek, a felszerelés stb., de az iskola lelke, éltető, alkotó szelleme mégis ő, a tanító. Minden az egész nemzetre kiható és azt egész lenyében érintő nagy események a magukban rejlő tanulságokkal és tapasztalatokkal az egész nemzeti nevelő-tanítás elé új feladatokat állítanak. Hogy mik lesznek ezen új pedagógiai irányok, az most még nincsen megállapítva, de a nagy pedagógiai elméket máris foglalkoztatják ezen kérdések. Sűrűn olvashatunk olyan irányú fejtegetéseket, amelyek a nagy háború és az iskola jövő munkája fölött elmélkednek. Bizonyos azonban, hogy az iskolának a jövőben a mostaninál fokozottabb munkálkodást kell majd kifejtenie. Úgy a testi nevelés, mint az értelmi és erkölcsi képzés tekintetében nagyobb eredményre kell törekednünk, miután a jövő többet fog igényelni úgy az egyestől, mint az egész nemzet-

től. Egész nemzetgazdaságunk jobb, értékesebb, intenzívebb munkát fog kívánni mindenkitől. Ez tőlünk is nagyobb erőkifejtést fog követelni, mint a jövő nemzedékek tanítóitól és nevelőitől. A magyar tanítószázad példásan dolgozott a múltban, ezt a mostani nagy események is lényegesen igazolják. Készen áll a jövőre is teljes erejével teljesíteni hivatása nagy, nehéz, de egyben szent feladatát: *Istenben hívó, bizó, hozaszerető* jellemes, munkás nemzedékeket nevelni, hogy drága hazánk sorsát jó kezekben tudjuk. De erősen reméljük azt is, hogy a jövőben rólunk is jobban fognak gondoskodni. Hogy nem leszünk az utolsók. Hogy a sok bántó és elkészerítő különbség tanító és tanító között meg fog szűnni és amint legalább is egyek vagyunk a munkában, egyenlő a képzettségünk, egy a feladatunk, úgy egyenlőek leszünk az elbánásban, a hivatásunkhoz méltó megélhetés biztosításában is. Félre a kicsinyes szempontokkal! A nagy törekvések, magas ideálok, nagy elhatározásokat kívánnak minden téren, de leginkább a nemzetművelődés ügyében.

Adj a jó Isten, hogy az új élet meghozza nekünk azt, amiért már annyit küzdöttünk, túrtunk, szenvedtünk: a szebb, a jobb jövőt!

Pro patria.

Ez a jelszó reszket végig a nagy európai földindulás fölött. Ezt a két szót zokogják özvegyek-árvák könnyei — ebbe kapaszkodik a nyomorúságban vergődő lelki intelligencia, — erről beszél dómok elnémult harangjainak fennkölt némasága.

Pro patria . . .

És a pro patriás érzésektől feltüzelt szívvel kérdelem én a társadalmat — : vajjon hová való leges leginkább e jelszó? Kérdelem: hová kellene belevésni arannyal, márványdomborművel, — nem, dehogy is, — szívvel, lélekkel, a szív minden lelkes tüzével beleégetni, beforrasztani?!

Ha valahová, úgy azt hiszem, az iskolák homlokzatára; ha valahová, úgy a néptanítók lelke mélyére való ez a két jelszó: pro patria.

Nekünk, nekünk tanítóknak szól leginkább a jelszó: pro patria.

De akkor végignézek a tanítóvilágon és ahogy végignézek, lehangolódnak a szívnek lelkes indulóra kifeszült húrjai és valami csendes keserűség lopózik lelkembe.

Édes Istenem, mit áldozhat pro patria, az a keserűsége kenyerért nehezen küzdő, szegény tanítóvilág? Igen, vért, azt már áldozott bőségesen. Névtelen sírhantoktól száll hozzánk az üzenet: én, aki tanítottam a népet, meg is tudtam halni érte.

Áldozott vért, áldozott hősokeket a tanítóvilág. De az itthonmaradt tanítóvilág, vajjon áldozhat-e az is pro patria — a hiaziért?

Hogy erre választ mondhatunk, egy kis szellemi körfutás szükséges a «mi» világunkban. És pedig két világról beszélünk, mert nekünk két világunk van: egy külvilágunk és egy belvilágunk.

A külvilágunk ott van, ahol alföldi napsugár sugároz aranyos háttért a tanyai vityilók mögé és ahol aranyos hátterű alföldi vityilók között kibeszéli tüdejét a szegény néptanító és amikor alkonyodóra haza kerül az iskolából, fáradt lelkében is borongósra alkonyodnak az érzések. És ilyen borongó, sötétbe vésző nehéz érzésekkel gondol a sok gye-

rekre és nagy drágaságra. a városi gyerekközlátatás nehéz költségeire és a szerény fizetésre.

A mi külvilágunk ott van, ahol magas bércek zárják el a sáros kis hegyi falut a kulturális központoktól és ahol a nagy hegyek közé zárt népnevelő a pap után egyetlen fényes szikraja a szebbre vágyó emberi lelkeknek. De ez a szikra is nehezen pislog, mert elfojtja az ezernyi gond, a családi megélhetés fojtó pora, fojtó hamuja.

A mi külvilágunk a társadalom, ahol lekicsinyelik az egyszerű néptanítót, az a társadalom, akinek gyermekei között kibeszéljük a tudónket, tönkretesszük idegrendszerünket, kifárasztjuk fiatal lelkünket.

Igen, ez a mi külvilágunk és ha itt járunk, akkor elszoruló szívvel kérdezzük: ugyan, mit várhatnak még tőlünk, nehezen küzdő, nehezen dolgozó, nehezen megélt szegény tanítóktól? Mit adhatunk mi, mit követelhet tőlünk a szent jelige: pro, patria?

És hangzik a válasz: van tinektek egy második, egy szebb, fennköltebb világotok is! Menjetek oda és ott megkapjátok majd a feleletet.

Akkor lelkünk mélyére szállva, kívülről nézünk befelé.

Mert van nekünk egy belvilágunk is.

Hol a mi belvilágunk, a mi szebb, boldogabb régióink?

Nézem a gyermekszíveket. Nézem a kicsi gyermek felénk tisztelettől nagyratágult szép két szemének áhítatos rebbenéseit. Ez az el nem rontott talaj, ez a tanítójára néző áhítatos nagy tisztelet, ez a szeretet-masoly, ami felcsillan egy dícsérő szavunkra: — ez még a mi világunk. Itt még alakíthatunk, gyúrhatunk, nevelhetünk, itt a mi művészi kezünket kéri a még formátlan anyag.

Azután nézem a könnyeket, amit hazulról hoz magával a gyerek. Nézem a könnyeket, amelyeket előtünk sirnak el a gyerekeket hozó szülői szívek, hallgatom a nyomorúságnak, a sok ezer bajnak, gondnak, szegénységnek nyöszörgő panaszait. Megértést, szívet, vigaszt tőlünk várnak ezek a könnyek: ez itt a mi világunk.

És nézem a gyermeket, akiről keserves nyomorúsággal ri le az édes gyermeki ártatlanság elvesztése. Nézem a romlott, züllött kis esavargókat, akiknek verés és szidás bőven kijut és akinek elvadott kis szíve talán csak egy csodás érintésnek enged: a nevelője lelki illetésének. Igen, ez is a mi világunk.

Ezek a mi belső világaink, ahol uralkodók, királyok és dúsgazdagok vagyunk, mert enyhet, kormányzást, menekvést mitőlünk várnak e világ lakói.

És ebből a belső világból kiált felénk a szózat: pro patria!

Most, mikor annyi az elhagyott ártatlanság, most öleld őket melegebben szivedre: pro patria — a hazáért.

Most, amikor annyi a szomorú, most nyújts vigaszt a szived melegével: pro patria — a hazáért.

Most, amikor a világfergetegben nem érnek rá a küzdő, nagy erők észrevenni és meglátni a picinyke gyermeket, most mentsd meg a lelkeket, — örködj, nevelj, javíts, dolgozz, imádkozz és szeress: pro patria — a hazáért.

Ime, itt a belső világ felelete azoknak, akik a fergetegektől tépett külső nagy világban tehetetlenül állanak. Ez a mély, belső világ, a mi harcterünk, itt lehetünk mi hősök, igazi *néptelen hősök*, pro patria — a hazáért.

A sósdi mester.

(Elbeszélés.)

Irta: Dr. Kovács Gyula.

Sósdon a néptanítót hagyományos névvel csak mesternek hívják. Mi szégyen sincs benne. Krisztust is a földön csak mesternek hívták. Az idei Nagyboldogasszonykor telt el húsz éve annak, hogy a sósdi iskolaszék az akkor 23 éves Árpád Istvánt mesternek megválasztotta. A főpásztor a választást csakhamar megerősítette.

Mikor 1895 őszén Sós határából a fecske, gólya elköltözött és a napsugarak fogyatkozó hévvel tüdzeltek a földre, Árpád István mester uram nagy lelkesen hozzálátott a tanításhoz. Jól is értett hozzá, kedve sem hiányzott. Serényen haladt a nevelés és tanítás a vegyes osztatlanban.

Megválasztásának első évfordulóján házas frigyre lépett Bárány Annuskával. E szent frigy békeességes, emellett termékeny is volt. Házassága rózsafáján hétszer fakadt új bimbó.

Az idei októberig, mint tanító, már két évtizeden át dolgozott a nemzetnek. A haza akkor mást követelt tőle: álljon, mint honvéd, fegyverbe s védje a hont a szerbek ellen.

December elején már mint káplár ott állott zászlóaljával a szerb Kamenica előtt a rajvonásban. Nyugodtan célzott, rendesen talált. Utolsó lövésével egy szerb tisztet küldött a másvilágra. Amint fegyverét újból emelte, tüdejében hirtelenül nyilalást érzett. Szerb golyó hatolt belé. Súlyos lösebével a szabácsi kórházba szállították.

Az orvos a golyót műtéttel kivette és a bevarrás helye gyorsan behegedt. De a belső vérzés folyvást tartott. Árpád István mester nap-nap mellett gyöngült. Épen tíz napja, hogy halálsejtelmek kezdték környékezni.

Apolónőjétől levélpapírost kért. Megfeszíté agyának s ujjainak minden erejét. Élete párjának, drága Annájának szólnak sorai: «Hón szeretett Feleségem! Érzem, hogy aki veled összehozott, most elszólít téled, el gyermekeimtől, sőt a föld színéről. Ó az Úr! Legyen meg szent akarata! Végsőket dobantó szívemnek egyik vágyát nem viszem síromba, írásba teszem. László fiunkat, ki most negyed gimnázista, add be jövőre a pécsi katolikus tanítóképzőbe. Nemzetem nagyságát már nem munkálhatom. Lépjén helyembe ő, mint lelkes tanító s nevelő. A keresztény Magyarország jövő nagyságának tünderpalotájához annyi téglát hord majd, ahány gyermeket a betlehemi Jézus szellemében istenességre s honszerelemre nevel. Mindhárom fiunkat, mindanegy lányunkat ölelem, csókolom. Téged, hű házastárs, szívemhez szorítlak és el nem engedlek, míg szerető lelkem el nem hagyja testemnek porhüvelyét. Sohase feledd el hű Istvánodat!»

— Sombor — szólt meggyöngült, de még eléggé érthető hangon Árpád mester a verterhez — vigye e levelet a postára! Visszajövet térjen be a katonapáterhez és hívja ide, hogy engem a szentségekkel lásson el.

A páter eljött. A beteget ellátta az örök életre szóló útravalóval. Harmadnapon el is temette.

Az özvegyen maradt mesterné asszony Szent-Tamás-nap óta, melyen férje levelét kapta és egyúttal a szabácsi kórház parancsnokától a sürgönyértésítést is a temetésről, sok könnyet hullatott a búcsusorokra és sok fohászt küldött az égi hazába férje

nyugalmaért. László karácsonyra hazajött anyjához. Elhunyt hős atyjának utolsó sorait emlékébe véste, programmjává tette. Neki testamentum atyjának óhaja. Jövő szeptembertől már mint prepa készül a téglát hordani a nagy palotához, melynek felirata: *Keresztény nemzeti nagy, dicső kultúra.*

Egy magyar tanítóból lett néhai olasz tábornok.

Történetkönyvünk bizonyítja, hogy hosszú századok óta egyenes összeköttetésünk volt az olaszokkal. Mikor a pogány magyar nép a Megváltó keresztje alá hajolt, Olaszországból jöttek az első hittérítők hazánk földjére; majd meg olasz tudósok és művészek nagy számmal siettek ide királyaink meghívására, sőt a magyar királyi és főúri családok rokonsági viszonyba léptek az olasz királyi és főúri családokkal.

Olaszország viszont sokat köszönhet nekünk, magyaroknak. Mindezt tudjuk a történelemből. Azt is tudjuk ma már, hogy 30 évi szövetség után az olaszok *ellenünk* fordultak. Nekünk köszönhatték emelkedésüket, nagy hatalmi állásukat, gyarmataik legnagyobb részét, köztük Tripoliszt és Kirenaikát; de az angol pénz és csábítás ördögi kísérletének nem tudtak ellenállani s 1915. május 26-án hadat üzentek nekünk. Tizenegy hónapon át hitegettek azzal, hogy semlegesek maradnak, Viktor Emánuel király még győzelmünket is kívánta ősz uralkodónkhoz intézett táviratában.

Hanem az antant-hatalmak fényes ígéretei, a több milliárdos hadikölcsön és egy feslett erkölcsű olasz irónak, a francia pénzzel megvesztegetett D'Annunciónak izgatásai eltántorították őket. Salandra olasz miniszterelnök és Sonnino külügyminiszter ajánlatára az olasz képviselőház és szenátus ellenünk döntött, bár az olasz nép nem kívánta ezt a szerencsétlen háborút.

Ezek után az ember elgondolkodik, elmereng... Magam is bejártam annak idején a szép Olaszországnak egy részét s élénken visszaemlékezem Isonzó vidékére, Gradiskára, Görzre, Velencére, a Garda tavára stb. És amint így elgondolkodom, megjelenik lelki szemem előtt néhai *Eberhardt* Károly volt olasz tábornok hatalmas alakja, egykor az emigrációnak leglelkesebb tagja, Kossuth Lajosnak híve és barátja.

A hetvenes évek közepén, szép nyári napon reggel kissitkei urasági kocsi állott meg lakásom előtt. Szakolczay Adolf volt pápai szentferencendi gvardián, házi-pap, Eberhardt régi ismerőse levélkéjét adják át, melyben Fölsöbúki Nagy Sándorné urinőnek azt az üzenetét közli velem, hogy azonnal menjek Kissitkére ebédre, mert a kastélynak igen nevezetes vendége van.

Beállítottam. Eberhardt Károly volt a jeles és ritka vendég: nyugalmazott olasz tábornok, széles mellén a legelőkelőbb rendjelel. Kölcsönös megismerkedés után a tábornok engem mindig «kollegának» szólított. Észrevevén meglepődésemet, e szavakat intézte hozzám: «Magyar tanító voltam, amire mindig büszke voltam, az vagyok ma is...» Soha el nem tudnám felejteni Eberhardt Károlyval való találkozásomat.

Eberhardt életéből boldogult Nagy Sándorné uriaszony és néhai jó «Adolf bácsi» tudott néhány

adatot közölni, de többet jegyeztem ki Huttokay Lipót dr. szép tanulmányából, melyet ez előtt közel három éve tett közzé a B. H.-ban. (Tudós Huttokay L. akkor azt írta, hogy E. K. tábornok hátrahagyott levéltára nemzeti kincs, történelmi kútforrás és hogy a politikailag, irodalmilag, történelmileg értékes hagyaték legjelentősebb része: a Kossuth Lajossal s Ihász Daniellel való sűrű állandó levelezés maradványai, melyeket ő — H. dr. — Eberhardt életrajzával ki fog adni. (Hogy ez megtörtént-e, nem sikerült eddig megtudnom.)

Eberhardt Károly 1825-ben született Pápócon, Vasvármegyében. Tanítókodott Kajáron, majd Vaszaron, 1846-ban közkatona csapott föl. A szabadságharcban kapitányságig vitte, majd zászlóaljparancsnok lett Guyon hadosztályában. Világos után Törökországba került. Az oszmán hadseregben főtiszt rangot nyert s mint ilyen résztvett a krími hadjáratban. 1859-ben Kossuth Olaszországba hívta, hogy vegye át a magyar légió egyik zászlóaljának parancsnokságát, mint őrnagy. Eberhardt sietett a meghívást teljesíteni. A zürichi béke következtében a turini kormány Eberhardtot várakozási állományba helyezte, mint gyalogsági őrnagyot. Később olasz királyi tábornokságig vitte. Legjelesebb tettei e minőségben: Szicília pacifikációja és hogy *Garibaldit Aspromonténál megállítván, ezt Róma elfoglalásában meggátolta.*

Eberhardt, a legelőkelőbb olasz rendjelel díszesen, mint olasz királyi tábornok vonult nyugalmába 1868-ban. Visszatért Magyarországra, a veszprémmegyei Gece községbe. Itt tizenhat évig merengett gyönyörű élete emlékein és osztozott boldog aggkora csöndes derűjében nejével Tischner Krisztinával, kit mint elfranciásodott német hölgyet még Törökországban vett nőül.

A tábornok meghalt 1906. december 8-án 81 éves korában. Ott nyugszik a gecei csöndes falusi temetőben.

Érdekes, hogy a világhírű Vámbéry Ármin 1857 tavaszán, 25 éves korában került Konstantinápolyba és a kezdet nehézségeinek leküzdésében gondviselészerűen találkozott Eberhardtal, akinek köszönte, hogy *háztanítóságot* nyerhetett Husszein Daim basánál, amit Vámbéry sajátkezü levelében halásan bizonyított s melyben a többi közt azt írja Eberhardtnek, hogy az volt *oskolájának kezdete*, az a fő fegyver, mellyel magát később messze és veszedelmes utain védheté.

Dr. Huttokay Lipótnak közleményére később a Budapesti Hirlapban Reisinger Gyula f. isk. igazgató reflektált igazán kedvesen. Vidám kedélyű ember volt a «tábornok bácsi». Szerény kis házikóját gyakran kereste fel a környék fiatalosága és úri közönsége...

Életének vége felé nőtestvéreinek leányát, Nagy Mariskát, aki cinkotai nőtanító, leányának fogadta. Érte élt s az ő neveltetését tűzte ki életcéljául... Reisinger Gyula sorait így végezte: «Bizonyos, hogy a hős tábornok sohasem tagadta meg tanítói voltát, sőt büszkén emlegette azt s utolsó percéig is tanítónak vallotta magát. Nagy méltósága mellett sem fordult el egykori pályatársaitól, hanem példás kartársi viszonyt tartott fenn velük. Így jutottam én is meleg barátságába és nagy lelki örömet érzek most is, mikor kegyelettel adózhatom emlékének.» És én, e sorok szerény írója, szívből csatlakozom Reisinger Gyula érzelmeihez.

Az olaszok most ellenünk harcolnak. Megfeled-

keztek azokról a magyarokról, akiknek oly sokat köszönhettek. Eberhardt Karoly volt olasz királyi tábornok a gecei temetőnek egyszerű vadvirágos sírjában nyugszik... ő már nem látja, nem hallja, nem tudja, hova, mivel fajult az olasz...

Mi, magyar neptanítók azonban a nagy, rajongó magyarnak, aki egyszerű tanítói sorból a tábornoki méltóságig küzdötte föl magát, gyujtsuk meg e nehéz napokban a kegyelet mécsesét sírja fölött s tanuljunk tőle kitartást, haladásra való törekvést, hősiességet, pályaszeretetet és — hamisítatlan kollegialitást!

(Sárvár.)

Barabás György.

A fakatona.

(B. M.) Épp az iskolájába indult. Korán megéregedett teste kissé előre hajolt, ahogy kezét ajkai elé tartva köhögött, de sötét szemeiből még erős, komollyá kiforrott lélek nézett kifelé.

Az utcasarkán megállt. Katonamuzsika szűrődött lelke felé, távolról közeledve. Szomorkásan csillant meg a szeme.

— Istenem, megint katonákat visznek! — Akkor újra elővette a köhögés. De elfojtotta azt a közelebb-közelebből jövő diadalmisan győzelemvágyakkal muzsikáló trómbita hang. Az ablakok felpattantak, bánatosan és mégis lelkesen mosolygó lányok, asszonyok hajoltak ki, a nép tolakodni kezdett és felharsogott az éljen.

A tanító félreállt a tolakodóktól. Nekitámaszkodott egy régi, sárga háznak, amelynek falát apró gyerekeknek firkáltak tele ormótlan figurákkal. Ugy támaszkodott ott, mint, aki nagyon-nagyon fáradt és elfátyolosodó tekintettel nézett a katonák után.

Már rég elmentek és a tanító még mindig ott állt. Akkor felrezzent.

— Mindjárt nyolc óra — lármaznak már a gyerekek.

Gyorsan nekiindult. De valamilyen, szünni nem akaró, belső fáradság megint csak meglassította lépteit.

— Így indult el tavaly ősszel a legfiatalabb kollégánk. Lázas volt az arca a fiúnak, örült a gyerek örömeivel, Istenem, hiszen még olyan gyerek volt! Csak egyéves tanító, akinek lelkét még meg nem örölte az iskolapor.

Újra megállt, a városháza előtt. Szemközt rámeredt a rokkantalap hatalmas, vasszegekre váró fakatonája. Sisakos feje alól szigorúan nézett elő a kemény katonaaarc, mintha követelne:

— Áldozz a hazáért!

A követelő, szigorú katonaalakkal nézett szemközt, a gyenge testű, köhögő tanító.

Meghajította fejét.

— Látod fakatona — panaszkodott szégyenlős szomorúan a lelke mélyén — te áldozatot akarsz. És az a fiatal gyerek, leróhatta neked az adóját. Igaz, vasszeget nem vert beléd, de az ő szívért verte át Limanovónál a golyó és piros vére szentelte meg a földet, ahonnan kiemelkedik marcona alakod. De én, én beteges, gyenge ember mit áldozok neked? Kis fizetésemből csak egy vasszeget verhettem beléd és mi az a hősök piros vérehez képest?

És akkor történt a csoda, hogy a fakatona beszélni kezdett... Megmozdult marcona alakja és

lehajolt a szomorú emberhez, szigorú arcára az élet melegsége futott.

— Tanító, én szólok teneked! Érts jól meg, neked szívekkel muszáj telistele verned kemény faalakom. Gyermeki szíveket, verj belém tized, húszat és százat, hogy díszes legyenek a piros szívektől és meggyulladjon faalakom fényugáras lángokkal a gyermekszívek nagy-nagy melegtől. Tanító, ezt besarcolom rajtad, ez legyen a te hadiadód!

Szólt a fakatona és újra megmerevült. Faarca ismét élettelenül nézett a piactérre és az előtte álló mosolygó emberre.

A tanító csendesen állt és mosolygott magában. Szívére valami nagy-nagy szelid öröm simult és sugárzott tőle a szeme. Szívében az elhatározások tüze gyulladt és levette kalapját, mint templomok előtt. Hódolt a saját szent elhatározásainak.

A hópihéek lassan szállingozni kezdtek a fogadalmat tévő, vézna kis tanító fedetlen fejére.

Akkor felrezzent az ember. Föltette kalapját és felemelte fejét. Tekintete a magasba villant és indult fiatalosan, lelkesen, mint húsz esztendővel azelőtt, mikor először indult új világot nevelni az iskolának meszelt falai közé.

Eddig a történet. Én pedig kérdezem: mikor lesz már tele a fakatona hazaszeretetre nevelt gyermekszívekkel, mikor fog elégni ez a szomorú háborús emlék a nagyra nevelt új nemzedéknek szíve lángjaitól?

Viszontlátásra.

Valamelyik újságban levelet olvastam. Egy francia katona búcsuzik édesanyjától. Megható szavakban szól a végtelen szeretetről, melyben szülője részesítette s befejezésül megírja, hogy kötelessége a halál mezejére viszi és ha rászakad a megsemmisítő veszedelem, utolsó sóhaja is ez lesz: anyám!...

Megindító tartalom a gyermeki szó egyszerű köntösében. Az elfojtott fájdalom szárnyra emeli képzeletünket s követjük a harcost fagyba, viharba, a pusztulás poklába. Látjuk, hogy a rémes csatazaj, a földet rengető roppanások, a kínlódás ezernyi jajszava szűkebbre szorítja lelke tartalmát. Rohan a tömeggel, talán most azt sem tudja: miért? merre? A halál gyötrelme az anya képét is elhomályosítja, a jelen rémülete elvágta az emlékezet fonálát. Égő fájdalom járja át testét, a fiú elbukik s lelke előtt villanásként siklik el egy jóságos arc emléke. Sóhaj lebben ajkáról: anyám!... Aztán sötét éjtszaka, semmi. A harctéren merevült holttest: — messze, messze valahol elnémult anya kiapadt szeme vész bele a vak sötétségbe: semmi. A lélek tartalma kimerült, az anyag pusztulása lezárta a létet, fekete pecsétjén e kétségbejítő szó: semmi.

Nekem is van egy ereklyém. Rózsaszínű, egyszerű, tábori lap s rajta e pár szó: Isten velünk! Viszontlátásra! Idegen földben porladozó drága kéz írta a búcsuzó, reményteljes, vigasztaló szavakat. Ő is elment oda, ahol millió halált osztogatnak. Az ő lelkét is bilincsekbe verte a földi megsemmisülés ösztönös rémülete, de mikor rátámadt a halál, fehérülő ajka bizonyára susogta: viszontlátásra! Könnytől ázott szemünk szintén belemeredez a fájdalom éjjelébe, de a fátyol szétszakad s a remény folyton erősödő hajnalából Isten ujjá int: viszontlátásra!

Két apró képben két ellentétes világ. A véges emberi szívek együtt haladnak ugyan a halál kapujáig, ott azonban szétválnak. Az egyik a «semmi» kétségbeejtő reménytelenségétől sivataggá merevül; a másik a mennyei «viszontlátás» szózatára megújult életre kel: a maga kicsinységébe zárja a végtelen Istent.

*

A földön végigszágalgó vérzivatar számtalan, megfigyelésemelőtő dolgot vet felszínre. Az emberiség legnemesebb értékei a nyomorult önzés undok vétkéi társaságában hatalmas menetben vonulnak el szemünk előtt. Erény és bűn, önfeláldozás és rideg kapzsiság, a menny és pokol ellentétei viaskodnak a hatalom, a jövő megszerzéseért.

Rémséges tanulmányozási alkalom a nevelő számára!

Minekünk, nevelőknek, a keserűség, a gyász mélységéből is föl kell vetnünk tekintetünket; a jelent kell megbíráljunk, hogy a jövőt kiépíthessük. Most láthatjuk, mik az igazi értékek; most, mikor levetődik a köznapiság álarcja, amikor előtűnik a belső ember ragyogó ékességében, durva meztelenségében egyaránt.

A mai gyászos kavardás különösen minékünk, hitvallásos, Isten akarata szerinti nevelőknek válhatik hatalmas erőforrásunkká. Talán mi is ellanyhultunk, talán bennünket is környékezett a ketelkedés szelleme: ime! tekintsünk körül, lássuk a gyöngesség, a megtántorodás szomorú romjait s mérítsünk új erőt igaz, állhatatos küzdelmünkre. Emberi, fölfújó tákolmányok talán bennünket is elkápráztattak: ime! összeomlottak s csakis a mi örök ideáljaink fénylenek teljes épségükben.

Ugy-e, észrevevett, kedves kartársam, hogy az «édes Jézus», az «Irgalmas Isten» olyan lapokban és helyeken is nyert megjelenési jogot, ahol ezelőtt legfőkébb a «végzet» meg a «sors» szerepelt? Ime, az ezer közül ez is bizonyítéka a mi igazunknak. A sírók, a nyomorultak a kereszt felé tódulnak, attól várnak erőt, biztatást, nyugalmat, enyhülést. Vajjon nem a mi céljaink sorozata ez?!

Bizalom, bátorság, erő sugárzik felénk a tomboló zivatarból is; a romok is hirdetik, hogy igaz uton haladunk. Csakis a mi eszményeink csepegtetnek enyhülést az égő sebekre, békét lehelnek a kihülő ajkakra, felszárítják a könyveket, erősítik az árvaakat s megremegették a szívtelenekeket. A mi eszményeink oszlatják el a «semmi» hangtalan sötétséget s e vigasztaló, sugárzó szót adják az elhagyott anyák ajkára: «viszontlátásra!»

A bőségben, gondtalanságban úszó gazdag, az éhségben sínylő koldus, a fájdalomba merült szívek beláthatatlan sora bőséges megfigyelő iskolánk.

Gyűjtsünk tehát értékes megfigyeléseket; kisérjük egyaránt figyelemmel a világ sarkait megropantó tömeg tülekedését, valamint a zárt ajtók mögé vonult szív keserveit; lássunk, tapasztaljunk, elmélkedjünk, hogy a vihar után iskolánk falai között aprópénzre válhassuk a nagy világ és a magány tanulságait. Gyűjtsünk téglákat az igazság fölépítendő templomához; meggyőződésem sugalja, hogy nemcsak a vigasztaló béke gyógyító, újraépítő munkálataiban, hanem a jövő zivatarok megkötését célzó törekvésekben is nagy, nélkülözhetetlen feladatok várnak a keresztény nevelőkre.

Kalocsa.

Potzta Ferenc.

A hadbavonult tanítók özvegyeinek és árváinak ellátása.

A háború kitörése után a legrövidebb időn belül a Magyar Katholikus Tanítók Országos bizottságának és az Országos Katholikus Tanügyi Tanácsnak elnöksége az illetékes főhatóságok támogatásával kérelemmel járult Jankovich Béla dr. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez, hogy a háborúban rokkantakká lett tanítók és a háborúban elesett tanítók özvegyeinek és árváinak nyugdíjellátásáról törvényhozásilag intézkedés tétessék arra az esetre is, ha a rokkantté vált tanító, avagy az elesett tanító a törvényben előírt nyugdíjellátásra jogosító tíz évet nem is töltötte be. Dr. Jankovich Béla miniszter úr, aki minden esetben a legmelegebb szívvvel karolja fel a magyar tanítók ügyét, a kérelmezett törvényjavaslatot az országgyűlés elé terjesztette és az országgyűlés azt már le is tárgyalta s elfogadta. A törvényjavaslat teljes szövege a következő:

1. §. Az 1875. évi XXXII. és 1891. évi XLIII. törvények hatálya alá tartozó azt a tanítót (nevelőt), aki a mozgósítás folytán tényleges katonai szolgálatra bevonult és a katonai szolgálat tartama alatt, vagy annak következtében tizedik beszámítható szolgálati évének betöltése előtt tanítói (nevelői) szolgálatra képtelenné vált, elhalt vagy eltűnt és fel nem található, úgy a saját, mint hozzátartozóinak ellátási igény szempontjából olyannak kell tekinteni, mintha nyugdíjba beszámítható tíz szolgálati évét betöltötte volna. Az eltűnt és fel nem található tanító (nevelő) nejét és gyermekeit az első bekezdés értelmében megillető ellátást ideiglenesen kell utalványozni mindaddig, amíg a férj, illetőleg atya elő nem kerül vagy halála be nem bizonyul vagy törvényesen holtta nem nyilvánítatik.

2. §. A hadjáratban résztvevett, valamint a hadifogságba esett tanítók (nevelők) ellátásának megállapításánál hadi év beszámításának van helye a katonai egyének ellátását szabályozó törvény erre vonatkozó határozmányainak megfelelő módon.

3. §. A jelen törvény az 1914. évi augusztus hó 1-ével kezdődő hatállyal azonnal életbe lép és végrehajtásával a vallás- és közoktatásügyi miniszter és a pénzügyminiszter bízatik meg.

A törvényjavaslatot a miniszter a következőleg indokolja meg:

Az 1875. évi XXXVII. és 1891. évi XLIII. törvények értelmében a hatályuk alá tartozó tanítók (nevelők) és igényjogosult hozzátartozóik az országos tanítói nyugdíj- és gyámalapból csak tíz évi beszámítható szolgálat után tarthatnak igényt állandó ellátásra. A törvényhozás sürgős kötelessége, hogy most, amidőn hazánk védelmében a tanítók ezrei kockáztatják életüket és testi épségüket, ezeknek a közszolgálatban álló hadbavonultaknak és hozzátartozóiknak megfelelő ellátása a honvédelem folytán bekövetkezett szolgálatképtelenség vagy elhalálozás esetére, multa visszaható erővel, minden körülmények között biztosíttassék. Az ennek érdekében készült törvényjavaslat határozmányai, addig is, amíg a normális idők helyreállítával a tanítói nyugdíjtörvények általános revízió alá vehetők, a többi tanítóval és hozzátartozóikkal szemben a hadbavonult tanítóknak és hozzátartozóiknak ilyképen kedvezményesebb ellátást biztosítanak, figyelembe véve azonban azt, hogy a

szolgálatképtelenség vagy elhalálozás a haza védelmében, időelőtt következhetik be és hogy a tanítók túlnyomó részben legénységi sorban vesznek részt a háboruban és így ellátásuk, illetve hozzátartozók ellátása kellően a katonai nyugdíjtörvényekkel sines biztosítva, a nyugtolt kedvezmények az egyenlő elbánás elvét nem érintik. Megjegyzni még, hogy az 1912. évi LXV. t.-cikk 22. szakaszában és az 1887. évi XX. t.-cikk 6., 17. és 33. szakaszában foglalt rendelkezések, amelyek szerint a katonai ellátás összege a polgári ellátásból levonandó, a törvényjavaslat értelmében járó ellátások tekintetében megfelelő alkalmazást fog nyerni.

Kisegítő iskolánk.

Irta: *Éltes Mátyás.*

Eddig csak a budapesti állami kisegítő-iskola értesítői forogtak közkézen,* a vidékiekről és a budapesti községi kisegítő-iskolákról még a szakemberek sem tudtak egyebet, minthogy vannak. A lefolyt tanév végén aztán mindegyik küldött beszámolót. Nagyobb részük írott, pedig jó lenne, hogyha még oly röviden is, de nyomtatásban adnák ki, hogy jobban és nagyobb körben hozzá lehetne jutni. (A kisegítő-iskolák mind nagyobb vidéki városokban vannak, ahol a kérdést meg lehetne talán úgy is oldani, hogy az értesítőt a lapok melléklete- vagy különnyomataként adnák ki.) A beszámolókat olvasva, az első impresszióink, hogy nő, számban, tartalomban egyaránt az a tanítógárda, amely a kisegítő-iskolának szenteli életét. Az értesítőket attanulmányozva, sajnálattal nélkülözzük közöttük egyik régebbi kisegítőiskolánknak: a *csongrádinak* az értesítőjét.

Vegyük mindenekelőtt sorra az egyes városokat:

Eger. Itt a kisegítő-iskola öt éves, de sok nehézséggel küzd ma is: nemesak helyiségeinek meg nem felelő, de főképp azok ideiglenes volta miatt: öt év óta a harmadik helyen van az iskola, de még ez sem a végleges otthona. Háromféle jellegű (állami, katolikus, református) iskolából veszi növendékeit. Az oktatást 2 szaktanító és 2 hitoktató, továbbá 1 női kézimunka-tanítónő látja el, van az iskolának szakorvosa is. Az egyik tanteremben 6 első-, és 8 második; a másikban 10 harmadik, 5 negyedik és 1 ötödik osztályos gyöngyvárosi növendék nyert oktatást. Az iskolában gyermek-takarékpénztárt létesítettek. (Forgalmáról nincs kimutatás.) A 30 növendék közül 1 református, a többi római katolikus vallású. Gondos, lelkiismeretes munka jellemzi az egrieket.

Kecskemét. Ez a kisegítő-iskola is öt éves, 1 tanító, 1 tanítónő és 1 hitoktató tanított benne. A növendékek száma 54 (35 fiú, 19 leány). Az összevont I—II. osztályban 28, az összevont III—IV. osztályban 26 növendék tanult; 2 magántanulójuk a tanév végén jó sikerrel tett vizsgálatot. A kézimunka-, ének- és tornaoktatásnál 2—2 csoportba voltak osztva a növendékek. A hibásbeszédűek a jelentés szerint szépen és jól megtanultak beszélni (számuk feltüntetve nincs). A növendékek 40%-a kitünő és jeles (kiváló); 40%-a jó, elégséges (közepes); 8%-a elégtelen osztályzatot kapott. Eszerint — ha nem

* Az áll. kisegítő iskola igazgatósága, amíg a készlet tart, szívesen megküldi az érdeklődőknek évi értesítőjét.

túláságosan elnézők az osztályozásnál — akkor Kecskeméten a növendékek jó részét vissza lehet adni az elemi iskolának. Három növendéket felruháztak többet ingyen tanszerekkel láttak el. Kecskeméten külön gondnokságot kap a kisegítő-iskola, ami a kisegítő-iskolák fejlődésében minden esetre jelentős esemény s másutt is követőkre talál; főképp, ha beválik s nem csupán adminisztratív ügyekkel, hanem főképp a gyöngyvárosi gyámolításával foglalkozik. Az orvosi teendőket a gyermekmenhely főorvosa végzi.

Szatmárnémeti. Egyik legrégebbi kisegítő-iskolánk. Sajnos, még mindig csak egy osztálya van. A vezetőtanító az iskola működéséről az állami iskolák közös értesítőjében számol be. A kisegítő-iskola az egyik elemi iskola épületében van elhelyezve. A jelentés azt mondja, hogy a helyiség-kérdés ily megoldása mellett a kisegítő-iskola fejlesztése *lehetetlenné van téve*, de azért az mégis jobb (?) a bérhelyiségekbe való költözésnél. A helyi viszonyok ismerete nélkül nehéz e kérdésben állástfoglalni, mégis rá kell mutatnunk arra, hogy sok helyütt bérházban helyezték el az iskolát anélkül, hogy ez hátránnyal járt volna. A növendékek igen sokat mulasztottak. Egy tanulóra átlag 48 mulasztott nap esik. Ennek a nagy távolság, a szegénység (megfelelő ruházat hiánya) s a növendékek csavargási hajlama az okozója. (Ezt a hajlamot bizonyos ráhatással talán le lehet győzni; a megrögzött csavargókat azonban javítóintézetbe kellene internálni.) A 12 tanuló négy összevont osztályba tartozott. Egy gyermek tanítása 228 koronába került, de ez az összeg a növendék-létszám emelkedésével (= az iskola fejlődésével) csökkeni fog. Az iskolaorvos tisztét dr. Göbel Alajos látta el nagy odaadással.

Debreczen. Egy tanító, egy tanítónő és egy iskolaorvos a kisegítő-iskola személyezte. A hitoktatást és a kézimunkát maguk látták el. Az összevont I., II. osztályba 19, a III., IV.-be 16 növendéket (19 fiú, 16 leány) vettek föl, tanévközben kimaradt 5. A növendékek szorgalmasan és kedvvel látogatták az iskolát. Mivel csak az egyik tanteremben volt hely a tornázásra, a tornatanítást 25—25 perces beosztással felváltva ott végezték. A tanítási órákat télen félkilencor kezdtek, hogy a távolabb lakó gyermekek is beérjenek a tanítás kezdetére. Két rutén növendékük közül az egyik jól, a másik kevésbé jól magyarul is megtanult.

A fiúk papír-, agyag- és kartonmunkákkal, a leányok női kézimunkákkal foglalkoztak. A fiúk oly nagy szeretettel és kedvvel dolgoztak, hogy a munkától való eltiltás a legnagyobb büntetés számba ment volna; a kézimunkákból két alkalommal kiállítás is rendeztek. Hat ízben tettek kirándulást. A szülők is több ízben felkeresték a iskolát. Az elemi iskolai tanítók ügyesen válogatták ki és ajánlották felvételre a gyöngyvárosi tehetséges gyermekeket. Évzáró vizsgálatukon a város református képviseltette magát. Vallásra nézve 16 református 10 római katolikus, 2 görög keleti és 2 izraelita vallású növendék volt. Testileg fejletlen volt 5, pöszte 13, dadogó 2, orrbeszédű 1, nagyotthalló 6, rövidlátó 8. Az orvos a felvételeknél és evközben is értékes tanácsokat adott a tantestületnek. A városi tanács komolyan tervbe vette a kisegítő-iskola céljaira szolgáló új épület emelését. Érdekes az igazgatói iroda ügyforgalmáról szóló beszámoló is. Az iskola leltára 1147 K 71 fillért ér, egy évi gyararodása 466 K.

Brassó. Értékes statisztikával kezdődik az értesítő. A tanévet 44 növendékkel fejezték be; az összevont I—II. osztályba 23 (12 fiú, 11 leány); a III—IV. osztályba 21 (17 fiú, 4 leány) járt. Az újonnan felvett 21 növendék közül iskolába nem járt 1, egy évig járt az elemibe 6, két évig 2, háromig 4, negyig 5, ötig 3; az új növendékek közül a kisegítő-iskola I. osztályába 10, II. osztályába 1, III. osztályába 8, IV. osztályába 2 került. A növendékek nagy körből jöttek iskolába, de a brassói—háromszéki h. é. vasutak igazgatósága télen jövet-menet ingyen szállította a kisegítő-iskola növendékeit. Nemzetiségre nézve: magyar 35, német (szász) 1, román 8; vallásra nézve: római katolikus 11, református 12, evangélikus 6, görög keleti 8, izraelita 6, unitárius 1 tanuló volt. Előmenetelre nézve: jeles (kiváló) 1, jó, elégséges (közepes) 43, elégtelen nem akadt. A tantestület reggel 7—8 óráig a felügyeleten kívül a súlyosabb beszédhibák javításával is foglalkozott. A szülők ellátogattak az iskolába s a tantestület tagjai felkeresték a gyermekeket a családban. Amivel eiejt vették a gyakori mulasztásoknak; igazolatlan mulasztás csak két esetben fordult elő. Átlag véve egy-egy növendék az országban napok 8·3% -át mulasztotta e. Az orvosi teendőket a vármegye tisztí főorvosa látja el. Különböző jótékony egyesületek részéről 133 koronát érő adományt kaptak az iskola növendékei. A felvételnél körültekintően jártak el: csak az elemi iskola tanítója által kitöltött ajánlólapokon, május végéig bejelentett gyermekeket vették fel. Erős elhatározásuk, hogy a napközi otthont megnyitják; helyiségük van, némi költséget is teremtetek, a felügyeletre a tantestület vállalkozik; így aztán az akadályok elhárultak a megvalósítás elől. Gondosság, emberszerető lelkesedés, céltudatos komoly törekvés jellemzi ezt az iskolát. Az ügy is, munkásai is, megértő támogatást találnak dr. *Pintér* Gábor királyi tanfelügyelőben; ezen iskola életbeléptetését különálló épületének rendezését neki köszönik.

Nagybecskerek. A torontálmegyei m. közművelődési egyesület kebelében működő gyermektanulmányi szakosztály 1911. évi november 19-én tartott gyűlésén Büchler Hugó szót emelt a Nagybecskereken állítandó kisegítő-iskola érdekében; lelkes pártolóra talált a szakosztály elnökében, Grézló János dr. kir. tanfelügyelőben. Közbenjárására a kisegítő-iskola 1912. év szeptemberében 2 osztállyal megkezdhette működését. Egyelőre, amíg saját helyiségébe költözik, a II. számú áll. iskola két tantermében kapott helyet. Tanításban a gyermekek testi és szellemi gyengeségéhez alkalmazkodtak. A tanulást kis énekkel kezdik. Közben 2—2 perces lélegzési gyakorlatokat, vagy néhány perces mozgást végeznek a tanulókkal, alkalomadtán énekkel vagy torna-gyakorlatokkal teszik az oktatást változatossá.

Panaszkodnak a szemléltetőeszközök hiánya miatt. *Biró* S. vezérkönyve nyomán papirhajtogatással, papírfűzéssel, ragasztó és agyagmunkákkal foglalkoztak; az agyagot a II. osztálybeliek be is festették. Az I. osztály tanítója a fonomimikának elismeréssel adózik, mert általa egyik nehéz felfogású növendékét olvasni és helyesen kiejteni megtanította.

Ez azért érdekes, mert nekünk eddig még nem volt ily kedvező tapasztalataink. Az iskolamulasztások csökkentéséhez, nagyban hozzájárult az iskolabaráttegyesület, ingyen téli ruha és ebédadományozásával. A szülők és az iskola közt gyakori

közvetlen érintkezés, meleg egyetértés fejlődött ki. Helyi szokások tekintetében az állami elemi iskolához alkalmazkodtak; háromszor adtak értesítőt is a szülőknek. A tanévet 37 növendékkel fejezték be; az I. osztályban volt 18, a II. osztályban 19 tanuló. Az iskola az 1914—15. tanév elején költözik be a város által e célra átengedett pompás épületbe; s akkor az elhelyezés tekintetében Nagybecskerek lesz a legkedvezőbb helyzetben vidéki kisegítő-iskolák között.

Ebben a kisegítő-iskolában 2 szaktanító, 1 hitoktató, 1 női kézimunka-tanítónő és 1 orvos működött. Nagybecskerek önálló értesítőben is számolt be az iskola működéséről. Az értesítő címlapját a helybeli «iskolabaráttegyesület» elnökének, *Menczer* Lipótnak arcképe díszíti. Az első 6 oldalt az egyesület működésének leírása tölti ki. Az értesítőt az iskola vezető tanítója írta, aki az egyesületnek a titkára. Az értesítő kedves olvasmány még laikusnak is.

Budapest. A székesfővárosi kisegítő-iskolák és osztályok működéséről a székesfőváros évkönyvében történik megemlékezés.* Megtudjuk, hogy az 1912—13. tanévben 9 kisegítő-iskolája volt a fővárosnak, 27 osztállyal, ahol együttvéve 498** (313 fiú, 185 leány) növendéket tanítottak s 37 (19 férfi, 8 nő) tanító foglalkozott a gyöngékekkel. Érdekes a tanulók koráról szóló kimutatás, amit itt a maga egészében közlünk:

Életkor	Kisegítő I. oszt.		Kisegítő II. oszt.		Kisegítő III. oszt.		Kisegítő IV. oszt.		Kisegítő V. oszt.		Kisegítő VI. o.		Összesen	
	f.	l.	f.	l.	f.	l.	f.	l.	f.	l.	f.	l.	f.	l.
14 é.	—	—	1	—	—	1	—	6	2	—	3	—	6	7
13 «	—	—	4	—	3	2	2	5	6	7	6	1	21	15
12 «	3	4	5	6	4	1	7	8	9	1	—	—	28	20
11 «	4	3	14	10	15	13	26	9	4	—	—	—	63	35
10 «	13	8	20	10	29	11	4	2	—	—	—	—	66	31
9 «	27	10	29	13	6	4	—	—	—	—	—	—	62	27
8 «	31	27	44	6	—	—	—	—	—	—	—	—	45	33
7 «	20	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	15
6 «	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Össz.	100	69	87	45	57	32	39	30	21	8	9	1	313	185

Vallásra nézve: róm. kath. 399; izr. 55; ref. 30; ág. ev. 13; bapt. 1 növendékük volt.

A kimutatás szerint 12 (3%) erkölcsileg züllött tanuló van a székesfővárosi kisegítő-iskolákban. Ezt a számot magasnak kell tartanunk, annyival is inkább, mert az erkölcsileg züllött gyermekek a pszichikai ragályozás veszedelmét rejtik magukban a különben is könnyen befolyásolható gyöngétehetségükre nézve. A jelentés a testi, lelki hibákban szenvedő gyermekek közé sorozva az újságot áruló, moziban, vagy máshol munkát teljesítő gyermeket is. Ha tekintetbe vesszük, hogy az

* A Budapest székesfővárosi községi iskolák évkönyve. Évi jelentés az 1912—13. iskolai évről. Kiadja a tanács. (250 és köv. oldal.)

** Ha ehhez hozzáadjuk a Mosonyi-utcai áll. kisegítő iroda 145 növendékét, kitűnik, hogy a fővárosban az elemi fokon 543 gyöngétehetségű gyermek részesült az 1912—13. tanévben rendszeres oktatásban.

iskolán kívüli időről van szó s hogy nem minden szülő tud kellőképen felügyelni gyermekére: nem tudjuk hibának felróni, ha a gyermek foglalkozik szabad idejében. Sőt vannak esetek rá (magára-hagyatottság, utcai kóborlás, rossz társaság), mikor a jól megvalasztott foglalkozást, épen a gyermek érdekében, ajánlani kell. Hisz a foglalkozás már magában is előkészíti valamely életpályára a gyermeket. A jelentős foképen a III. ker. Miklósteri kisegítő-iskola szervezetével foglalkozik és méltán, mert ez a legfejlettebb ilyen mű intézménye a fővárosnak. Az igazgatóval egyetemben 11 tagból álló szaktanitói kar fáradozik itt a gyöngethet-ségük megmentésén.

Van elemi iskolájuk, továbbképzőjük, gyermekvédő-bizottságuk és *foglalkoztató műhelyük*. Ez utóbbiról legyen szabad néhány szóban megemlékeznünk. Célja, hogy azokat a gyöngeteket, akik mestereknél, munkaadóknál el nem helyezhetők: kosárfonás, illetve varrás által keresőképesekké nevelje s ha megtanulták a rendszeres munkát és annyi ügyességre tettek szert, hogy más ipari műhelyben is megállják a helyüket, akkor az iskola műhelye befejezte munkáját s az önállóságra szert tett növendéket, az életnek átadja.

Azt hisszük azonban, hogy ez csak a teória, a valóság egészen mást mond. A kisegítő-iskola növendékei közül azok, akik onnét kilépve, mesternél, munkaadónál nem helyezhetők el, nem válnak be az életben sem, de az iskola mellé felállított foglalkoztató sem képez belőlük iparosokat. Az iparosképzést ma életrevalóan csak a műhelyben lehet megoldani. Az iskolai foglalkoztatásban az anyag és az idő nem fontos tényezők; az iparosoknál, az életben ezeken fordul meg minden.

De azért nem szándékunk a foglalkoztató ellen érvelni, mert az hasznos és célszerű intézmény. Igen, állítsunk foglalkoztató telepeket; állítson a város, állítson az állam; vagy állítsanak együttesen; utalják oda a kisegítő-iskolák gyöngebb elemeit, de ne legyen az az iskolában. A csökkent keresőképeségű egyének dolgát ne a kisegítő-iskola, hanem külön e célra alapított intézetek segítségével oldják meg, amint teszik ezt Breslauban, Frankfurtban, Bremenben, stb. A kisegítő-iskola pedig maradjon iskola, ahol az életre, a foglalkozásra előkészítik a gyermekeket; se javító-intézet, se munkálatlanok foglalkoztatójává ne tegyük azt, mert ha sokat akarunk, felő, hogy keveset se érünk el.*

* Még egy érdekes kísérletről kell itt megemlékez-nem, bár nem szorosán vett gyógypedagógiai ügyről van szó. A tanács megengedte, hogy az *Arena-úti polg. leányiskola* első osztályú növendékei közül azok, akik az elemiben tanultak hiányossága vagy *gyöngebb tehetségük* miatt a zsufolt osztályokban nem tudják megállni a helyüket, külön osztályban tömöríttessenek. Ez a külön osztály az 1911-12. tanévben bevélt. Az 1912-13. tanév külön osztályának növendékei — a jelentés szerint — gyöngebb tehetségűek voltak és kevésbé törekedtek ismereteik pótlására, mint a megelőző évben. Novememberben nyitották meg az osztályt 24 tanulóval, akik közül egy kimaradt. E 24 elégtelen osztályzatú tanulóra a 2 és fél hónapi intenzív foglalkoztatás olyan hatással volt, hogy az első félév végén csak 32-43% kapott elégtelen osztályzatot; a második félév eredménye ennél gyöngebb, de azért kielégítő volt. Érdekes eredményeket értek el az *Utcai polgári leányiskolában* is a nem gyöngethetségű, de szociális okokból elmaradt növendékek korrepetálásával: az elégtelen osztályzat 19-40%-ról 5-7%-ra csökkent.

Általános kívánság a kisegítő-iskolák beszámolóival szemben, hogy az iskolából kilépett gyöngethetségű tanulók sorsáról is tájékoztassák a közönséget. Erről t. i. egyetlen értesítőben, beszámolóban sincs szó. Már pedig ez is egyike azoknak a pontoknak, amelyben a kisegítő-iskola eltér az elemi iskolától. Az utóbbi magunkra hagyja kilépett tanulóit s ezt helyesen is teszi, mert mindannyiok örömmel és bátran megy az élet küzdelmeibe s ha itt-ott el is esik egyik vagy a másik, van ereje, van öntudata, hogy felállhasson. A kisegítő-iskolák növendékeiről ezt nem lehet elmondani. Ezek az iskola elhagyása után is igen sokszor gyámolításra, támogatásra szorulnak az élet ezer veszedelmével, csábításával szemben. Az alkohol, a rossz társaság, az utca, a pénz, stb. mind-mind veszedelmes lehet rájuk nézve. Magukra hagyva a gyöngethetségűek, könnyen elesnének, rossz útra térnének s a kisegítő-iskola minden fáradozásai, kárba veszne rájuk nézve. Ezért kell az életbe kilépő gyöngethetségűeket továbbra is támogatni, ellenőrizni s ahol arra szükség van, jóakaratólag közbelépni; életük további irányításánál tanácsokat adni. Ezt a feladatot, illetve annak a szervezését — bár inkább társadalmi teendő az — egy kisegítő-iskola sem háríthatja el magától. Enélkül munkája csak félmunka, vagy az sem. Ezért van különös fontossága annak, hogy a régebbi kisegítő-iskolák kilépett növendékeik további sorsáról is tájékoztassák a közönséget.

A XXII-ik évfolyam.

(Feladataink)

Történelmi idöket élünk. Részesei vagyunk oly világtörténelmi eseményeknek, amiket a história tanítói az újabb történelem tanítása közben csak mint borzalmat keltő sejtéseket állítottak az ifjú nemzedék lelki szeméi elé. És ime valóra váltak. Nemzetünk gigászi harcot vív életéért! Fiaink, hadi szolgálatra alkalmas tanító véreink ott vannak a harmezön, hogy teljesítsék legszentebb honfiú kötelességeiket. És mi itthon, ily események között kétszeres buzgósággal éljünk nemzetnevelő hivatásunknak. Teljesítsük a keresztény szellemű köznevelés minden reánk váró feladatait buzgalommal és odaadással úgy az iskolában, mint azon kívül.

Tanítsunk és tanuljunk; mert aki másokat tanít és nevel, elsősorban önmaga lelkét kell, hogy a legmagasabb műveltségre emelje. Vonjuk le a világháborúnak a nevelés és oktatás módjaira vonatkozó okulásait. A jövő nemzedék szívének és értelmének művelése, akaratának nemesítése oly kérdéseket állítanak fel, amelyekre feleletet adni, a legmegfelelőbb feleleteket keresni, vitatni szent kötelességünk. *E háborús számunk is már a vázolt feladatokat szolgálja. Köszönet érte munkatársainknak és a kiadó Szent-István-Társulat intézőségének.*

És mindenek felett a háborúba vonult kartársak itthon maradtait támogatni, a harctéren küzdőket helyettesíteni nevelői munkakörükben, oly feladataink, amiket sokszor hangsúlyoztunk.

Lapunk, a Népevelő, a régi szeretettel és odaadással tesz eleget az újévben is a vázolt feladatoknak és ebben a munkájában támogatását kéri a keresztény nemzeti kultúra munkásainak.

Vizsgáljuk, fűrkésszük a gyermeklélek jelenségeit, a társadalmi rétegek lelki igényeit. Boldogabb újévet!
Ember Károly, felelős szerkesztő.

IRODALOM. MŰVÉSZET.

Blaskó Mária új ifjúsági könyve. A Szent-István-Társulatnak az idei karácsonyi könyvpiacra kiadott nagyszámú értékesnél-értékesebb könyvei között is az elsők sorában áll *Blaskó Mária* új *Magyarország* című ifjúsági regénye. Már maga a téma és a mű is rendkívül megkapó, mert hiszen alakjai és eseményei a mai világháborúba kapcsolódnak bele, ám ennél maradandóbb értékűvé avatják a lélekek az a szubtilis és igaz rajza s az a mélyes emberismeret, melyet a nagyszámú és nagy változatú jellemek elénk tárnak. Kezdetül gyönyörködünk *Blaskó Mária* szépséges írásaiban s állandóan figyelemmel kísérjük írói, művészi fejlődését. Régióta kialakult bennünk az a vélemény, hogy kevés magyar író van azokkal a kvalitásokkal, amikkel ő, akiben nincs képmutatás, póz és páthosz, aki maga az egyszerűség, a közvetlenség, az őszinteség, az Istenáldotta zseni minden szépsége, tisztasága és derűje megnyilvánul. *Blaskó Mária* minden írása irodalmi fejlődésnek egy magasabb fokát jelöli s ezért valóságos nyeresége a nagy részében dekadens magyar irodalomnak.

HIREK.

A hitfelekezeti tanítók háborús segélye tárgyában az Országos Kath. Tanácsnak e lapokban is közölt fölterjesztésére vonatkozólag a vallás- és közoktatásügyi miniszter a következő leíratot intézte *Csernoch János* bíbornok-hercegprimás úrhoz: «Főmagasságodnak a hitfelekezeti iskolai tanítók részére az állampénztárból nyújtandó drágasági segély és fizetési előleg engedélyezése érdekében folyó évi 4953. szám alatt kelt nagybecsű átiratára van szerencsém Főmagasságodat tisztelettel értesíteni, hogy a kormány teljes elismeréssel adózván a hitfelekezeti iskolai tanítók által a nemzeti kultúra érdekében kifejtett hazafias és eredményes munkásságának és másrészt tekintettel lévén a jelenleg folyó háború által okozott nehéz megélhetési viszonyokra, módot keresett arra, hogy a rendelkezésére álló források igénybevételeivel a lehetőségig segítsen a hitfelekezeti iskolai tanítók nyomasztó helyzetén is. Ennek folyományaként a hitfelekezeti iskolai tanítók részére engedélyezendő államsegély kérdése a közszolgálati alkalmazottak segélyezésére vonatkozólag a törvényhozás elé terjesztett javaslat keretében fog tárgyalatni. — Az előlegre vonatkozólag megjegyzi a miniszteri leírat, hogy az a kultusztervezet hűre megfelelő fedezet hiányában nem teljesíthető. Az Országos Katholikus Tanügyi Tanács folyó hó 30-án tartott elnökségi ülésében örömmel értesült, hogy kellő időben és Magyarország Bíbornok Hercegprimásának, a nagyméltóságú püspöki karnak támogatásával a kultuszkormányhoz intézett kérvénye a drágasági segély ügyében kedvező megoldást nyert. Most az iránt kérelmez, hogy a nem államsegélyes hitfelekezeti tanítók is megkapják a drágasági segélyt, vagyis hogy az összes hitfelekezeti tanítókra értelmeztessék a közszolgálati alkalmazottakról intézkedő törvény rendelkezése.

A Országos Katholikus Tanügyi Tanács elnökségi ülést tartott folyó hó 10-én *Giesswein Sándor* prelátus egyházi és *Ember Károly* világi elnök vezetésével. Az elnökség jelentést tett a háborús viszonyok

miatt kívánt elnöki intézkedésekről. Jelentette, hogy a hadbavonult tanítók nyugdíj ügyében az első adott eset után azonnal kérelmezte, hogy a háborúban rokkanttá lett tanítók nyugdíja és az elesettek özvegyeinek és árváinak ellátása ügyében kivételes törvényintézkedés tétessék. Kérelmezte, hogy a hitfelekezeti és községi tanítók az állami tanítókkal mindenben egyező módon drágasági segélyben részesítenek. Kimondotta, hogy január havában rendes tanácsulást tart, amelyen tárgyalni fogja a kath. polgári és felsőbb leányiskolai női kézimunkatanítónők képesítővizsgálatát rendező szabályzatot és tantervet, továbbá a kath. képzők rendtartási szabályzatát, amelyeket a világi elnök készít elő, mint előadó. Ügyrendileg szervezni fogja a *Tanács Pedagógiai Irodalmi szabályát*, melynek tervezetét még 1913-ban részleteiben is letárgyalta a Tanács és javaslatát illetékes helyre megerősítés végett fölterjesztette. Kimondta az ülés, hogy a Kath. Tanügyi Tanács tulajdonát képező kath. tanítók lellei üdülőháza mindenkor a kath. tantervek és tanítónők rendelkezésére álló humánus intézmény és ehhez képest csak a fenntartási költségek fedezésére és a kölcsönvett összegek kamatainak törlesztésére szedett és fog szedni a jövőben is az üdülőház lakóitól szobárákat. Tudomásul vette, hogy a v. elnök a *kath. intézetek háborús Emlékkönyvét* összeállítja, melyben a háborúban elesett avagy résztvevő kath. tanítók emlékét is megőrökíti.

A Szent-László-Társulat. A Szent-László-Társulat ismertetését találjuk a következő füzetben. *Dr. Váradny L. Árpád: I. Beszéd a Szent-László-Társulat 1915. évi közgyűlésén. II. A Szent-László-Társulat ismertetése. III. A Szent-László-Társulat alapszabályai.* Budapest, Élet-nyomda r.-t. Ára 20 fillér. Az ünnepi beszéd, melyet a kalocsai érsek a Szent-László-Társulat ezévi közgyűlésén mondott, már szóoklati szempontból is kiváló alkotás. Az az imponáló erő, szinte lenyűgöző fölény, nagy koncepció és tisztánlátás, amely jellemzi a főpapot, kifejezésre jut beszédében is, melyben megcsodáljuk a hatalmas erővel kivágott gránittömböket s az ezekből emelt monumentális felépítést, de kedveseknek találjuk benne a részleteknek gondos és vonzó kidolgozását is. Az ismertető füzetnek azonban nem a szónoki hatás a célja, melyet a kalocsai érsek beszéde kétségtelenül kivált, hanem a kézzelfogható reális adatoknak a közlése, melyeknek ismerete az olvasónak tiszta képet nyújt a Szent-László-Társulat céljairól, törekvéseiről s egyúttal szervezetről és működéséről, mely nemcsak a hasznos, hanem a szükséges eredmény elérését biztosítja. Aki a füzetet figyelemmel végigolvassa, az arra a meggyőződésre jut, hogy a Szent-László-Társulat a Bukovinába, Romániába és Boszniába szakadt véreinknek a magyarság számára való megtartásával nemcsak vallásos, hanem egyúttal eminenter nemzeti érdeket is szolgál s meggyőződik róla, hogy a világháború nem bénította meg a Társulat működését, hanem a magyarságnak Keleten való érvényesülésének perspektívájában új feladatok elé is állította. Kívánatos, hogy a füzet minél szélesebb körben elterjedjen, a Társulat céljai iránt a magyar társadalomban és népben lelkesedést keltsen, a Társulat törekvései közismertté legyenek s mennél nagyobb erkölcsi és anyagi támogatást szerezzenek. A rendes tagsági díj tíz, a pártoló tagsági díj pedig két korona, mely a Társulat Elnökségének küldendő (Budapest, IV., Papnevelde-u. 7.)

Az elesett hősökért. Radvány és Vidéke Keresztény Ifjúsági Egyesület folyó évi december 26-án és 1916 évi január 1-én a római katolikus iskola helyiségében hőseink özvegyei és árvái javára zártkörű műkedvelői színelőadást rendezett igen szép eredménnyel.

TÁJÉKOZTATÓ.

Elengedik a hadbavonultak adóhátralékát. Köztudomású, hogy a pénzügyi kormány a hadbavonultak egyenes állami adóinak és községi adótartozásainak végrehajtás útján való behajtását eltiltotta és ezzel az adóvégrehajtásra vonatkozó hatósági intézkedéseket a háború végeig, illetve az adóhátralékosok katonai szolgálatának tartamaig felfüggesztette. Most a kormány javaslatot terjesztett a törvényhozás elé, mely szerint a fronton szolgálatot teljesített, elesett, eltűnt vagy hadifogságba jutott egyének állami adóhátraléka 1915 december 31-ig töröltessek.

Tanítók szabadságolása. A cs. és kir. hadügy-miniszter úr 111.634/10.—1915. szám alatt, valamint a m. kir. honvédelmi miniszter úr 298.738/3—1915. szám alatt kiadott rendeletével akként intézkedett, hogy a cs. és kir. hadsereg, illetve a m. kir. honvédség kötelékébe tartozó katonai (népfelkelői) szolgálatra bevonult legénységi állományú tanszemélyzet (az összes tanárok és tanítók) közül azok, akik arcvonalbeli (front) szolgálatra alkalmatlannak és segéd- (irodai) szolgálatra alkalmasoknak osztályozottak, a további katonai (népfelkelői) szolgálat alól bizonytalan időre felmentendők és polgári foglalkozásukba való visszabocsátás céljából késedelem nélkül a nem tényleges viszonyba áthelyezendők; *ellenben a katonailag kiképzett, arcvonalbeli szolgálatra alkalmatlannak és őrszolgálatra alkalmasnak minősített tanszemélyzetnek hasonló értelemben szabadságolását általában nem találta elrendelendőnek.*

Ép ezért, ha az utóbbi kategóriába tartozó tanár avagy tanító felmentése iránt, Címedhez kérelem intéztednek, úgy a kellően indokolt konkrét javaslat, az illető csapattestének és illetékes katonai parancsnokságának megjelölése mellett, minden esetben hozzám terjesztendő fel.

A fentiek szerint a katonailag kiképzett hadbavonult tanszemélyzet közül azoknak a szabadságolása, akiknek polgári foglalkozásukba való visszabocsátását a hadügyi érdek megengedik, elrendeltetett s ehhez képest az ilykép osztályozott s hadbavonult tanárok és tanítók minden további közbenjárás nélkül az illetékes katonai parancsnokságok által fognak szabadságoltatni, illetve a nem tényleges viszonyba áthelyeztetni.

Egyben közlöm Címeddel, hogy amennyiben a fegyveres hadiszolgálatra alkalmatlannak osztályozott tanár avagy tanító segédszolgálatra történt osztályozását követőleg a fent idézett hadügyi-, illetőleg honvédelmi miniszteri rendeletek értelmében 30 napom belül nem szabadságoltatnék, illetőleg a nem tényleges viszonyba való áthelyezése a mondott határidőig meg nem történne, úgy ily esetben Címed a szabadságolás kieszközlését a szabadságolandó tanár avagy tanító csapattestének s illetékes katonai parancsnokságnak feltüntetése, valamint a segédszolgálatra való osztályozást igazoló katonai bizonylattal felszerelt s hozzám intézett felterjesztésben szorgalmazhatja.

(Tisztelettel) közlöm egyben Címeddel, hogy katonailag kiképzett póttartalékos avagy népfelkelő tanár vagy tanító felmentése érdekében ezentúl nem vagyok hajlandó lépéseket tenni s ez alapon felkérem (felhívom) Címedet, hogy az esetleg ez irányban Címedhez intézett kérelmeket jelen rendeletemre való hivatkozással visszautasítani méltóztatásuk (utasítsa vissza).

Végül (tisztelettel) értesítem Címedet, hogy az 1865—1872-ben született, valamint a pótszemléken népfelkelői szolgálatra alkalmasnak minősített B) alosztályú népfelkelésre kötelezettek felmentése iránt a szokásos módon, a nélkülözhetetlenség kellő indokolása mellett, javaslatok ezentúl is minden esetben hozzám terjesztendők fel, megjegyezvén, hogy azok a B) alosztályú népfelkelésre kötelezett tanárok és tanítók, akiknek felmentési ügyét a vezetésem alatt álló m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium tárgyalja, az 1914 évi október hó 24-én 59. szám alatt megjelent honvédelmi Rendeleti Közlöny-ben foglalt 16.600. eln. 18—1914. számú Utasítás XV. pontja 2. bekezdése értelmében, mint közszolgálati alkalmazottak egyelőre felmentetteknek tekintendők s polgári foglalkozásukban mindazideig megmaradnak, míg felmentési ügyükben ezen miniszterium részéről értesítést nem nyernek.

Mégis abban az esetben, ha a felmentésre javaslatba hozott korosztálynak a népfelkelési tényleges szolgálatra való behívása — a felmentés elintézése előtt — megtörténne, úgy jogosított az illetőnek közvetlen hivatali felsőbb hatósága olyszerű igazolvány kiállítására, amelyben az említett honvédelmi miniszteri utasítás mondott pontjára való hivatkozással igazoltatik az a körülmény, hogy a szóban levő népfelkelésre kötelezettek a felmentése a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnál tárgyalatik.

Ezen igazolvány mintáját idezárva csatolom.

Igazolvány.

Hivatkozással a m. kir. honvédelmi miniszter úr 16.600. eln. 18—1914. szám alatt kiadott Utasítás XV. pontja 2. bekezdésére, igazolom,tanító (tanár) népfelkelésre kötelezett közszolgálati alkalmaztatását és azt, hogy nevezett felmentése érdekében a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz.....szám alatt felterjesztett intéztetett.

Kelt.....

P. H.

Budapest, 1915. évi december hó 16-án.

Jankovich Béla s. k.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI.

Sz. I. A kisdédovács köréből bármikor készséggel fogadjuk a tapasztalt pedagógus munkáját. — K. J. Legközelebb részletesen írunk. Sok, sok a közleni való. — K. Gy. Köszönet. Elvégzem. Az eredményt megírom. — B. Gy. és P. F. Beérkezett. Köszönet. — B. M. Készséggel nyitunk tért. — B. V. Megkaptuk. A kívánt dologt közzétettem. Előbb nem jutott kezeimhez. — B. L. De legközelebb igen várjuk, nem késik el. — A. F. A kath. Tanügyi Tanács pedagógiai irodalmi osztályát az illetékes helyekre felterjesztett ügyrend alapján a legközelebb tartandó tanácsülés már munkába állítja. — O. K. M. J. Köszönet.

PÁLYÁZATI HIRDETÉSEK

A nmélt. püspöki kar határozata **köte-
lezőnek** nyilvánította a katolikus nép-
oktatási intézetek pályázatainak a «Nép-
nevelő»-ben való közzétételét.

KIADÓHIVATAL:

Szent-István - Társulat
Budapest,
VIII., Szentkirályi-utca 28. sz.

Pályázati hirdetések minden egyes sza-
vának egyszeri közlése 6 fillér. Csakis
azon pályázatok közöltnének, melyek-
nek díja **előre** lefizetett.

**A lapot kérjük gondosan megőrizni. Pótlásokat számonként 30 fillér ellenében teljesítjük.
Csakis azt a pályázatot közöljük, melyért a pénzt péntek délig megkapjuk.**

Esztergomi érseki megye.

Kisgeszt (u. p. Majtény, Pozsony m.) róm. kath. iskolájához *dec. 24-ig* pályázat hirdettek. Jövedelem a javadalmi jegyzőkönyv szerint: községtől 600 kor., stóla és misejárandóság 60 kor., 2 kat. hold 1598 □öl prima szántóföld élvezete. Párber 279 kg. búza, 309 kg. rozs. Törvényes lakás, kert, istálló. Kötelesség: az osztatlan iskola vezetése és az istentiszteleteken való közreműködés. Pályázhatnak tanítónők is. Az állás azonnal elfoglalható. *Orbán Szilárd*, iskolaszéki elnök. 951 2—2

A **bősi** (Pozsony m.) róm. kath. iskolaszék pályázatot hirdet a hadbavonult tanító helyettesítésére. A helyettesítés tart a hadbavonult hazatértéig, a háború tartamára, illetve jelen tanév végéig. A tanév ápr. 15-ig tart. Fizetés: havi 80 kor., bútorozott szoba ágynemű nélkül. Pályázni lehet *jan. 6-ig*. Állás azonnal elfoglalható. Kérvények *Miskovics János* elnökhöz címzendők. 996 1—1

Barstaszári róm. kath. iskolaszék osztálytanítói és segédkantori állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak orgonáláshoz értő tanítónők is. Jövedelem: 1200 kor. alapfizetés a segédkantori illetménnyel együtt. Egyszobás lakás szükséges butorral és évi 168 kor. lakbérkiegészítés Kertválság 20 kor. Kötelessége kántoriakban és miséknél segíteni orgonálással. Mellékjövedelemre számíthat. Tannyelv magyar, állás azonnal elfoglalható. Felszerelt kérvények az iskolaszékhez *jan. 15-ig* küldendők. Barstaszár (posta vasuti állomás), *Novotny János* esp. plébános. 1008 1—1

Ekel (Komárom m.) róm. kath. iskolaszéke ápr. végéig helyettes férfitanítót keres 80 kor. havi fizetéssel, butorozott szobával, fűtés nélkül. Kötelessége I—VI. osztály vezetése félnapos tanítási (váltakozó) rendszer szerint. Kérvények *Csernyánszky Géza* algondnok címére, *jan. 6-ig* küldendők. Állás értesítés után azonnal elfoglalható. 1009 1—1

Egri érseki megye.

A **balkányi** róm. kath. kántortanítóságra pályázat hirdettek. Javadalma: egyházi segély 253-96 kor., 17 kat. hold 1286 □öl szántóföld értékelés alatt, párber 208 kor. értékben, stóla 36 kor., államsegély. Természetbeni lakás, istálló, belkert. Kötelességei díjlevélben. Kérvények *jan. 9-ig* plébániahivatalhoz Geszteréd u. p. Bököny küldendők. 1002 1—1

Besztercebányai egyházmegye.

Cserpatikai (Zólyom m.) róm. kath. iskolához tanév végéig helyettes Kerestetik. Fizetése havi 80 kor. Kérvények *jan. 6-ig* a cserpatikai róm. kath. iskolaszékhez küldendők. Tanítónők és óvónők is pályázhatnak. 991—1

A **bozókuszabadii** (Zólyom m.) róm. kath. iskolához a háború tartamára helyettes tanító vagy tanítónő keresettek. Fizetése havi 66-66 kor., lakás, fa és 2 kert. Tót nyelv tudása szükséges. Az állás azonnal elfoglalható. Kérvények plébániahivatalhoz Száspelsőcre küldendők. 1003 1—1

A **dobronyai** (Zólyom m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdetünk. Jövedelem: 1200 kor., készpénzben 1042 kor., (ebből államsegély 592-32 kor.), a többi terményekben, fában, földben, stólában. Törvényeszerű szép lakás, kert. Okl. és képesített kántortanítók

kellően felszerelt kérvényüket *jan. 6-ig* a dobronyai róm. kath. iskolaszék címére beküldhetik. 992 1—1

A **dobrováraljai** (Zólyom m.) róm. kath. iskolához a tanító hadbavonulása miatt helyettes kerestetik. *Jan. 6-ig* jelentkezhetnek a dobronyai iskolaszéknel okl. esetleg nyugdíjas (nők). Törvényszerű fizetés. Tót nyelv szükséges. 993 1—1

Győri püspöki megye.

Csáva (Sopron m.) róm. kath. iskolához helyettes keresünk a szükséges időre, valószínűleg május végéig. Fizetés havi 80 kor., lakás fűtéssel. Határidő *jan. 6. Iskolaszék*. 999 1—1

Nyitrai püspöki megye.

Nagydivényi (Nagydivina, Zsolna mellett, Trencsén megye) róm. kath. okl. rendes kántortanítói állásra *jan. 31-ig* pályázat hirdettek. Jövedelme: 1. hitközségtől tanítói készpénzfizetés 190 kor., 2. vallásalpból segély 32-70 kor., 3. uradalomtól 9 öl puha tűzifa, 4. 5 p. mérő alá szántóföld, hivatól megmívelve, 5. megváltott stóla 118 kor., 6. megváltott kantáció 118-12 kor., 7. a többi államsegély törvényes lakással, kerttel és tarifa szerinti kántori jövedelemmel. Választáson személyes megjelenés és tót nyelv ismerete szükséges. Megválasztott állomását febr. 15-én elfoglalni tartozik. *Plébániahivatal*. Nagydivény, Trencsén m. 1006 1—1

Rozsnyói püspöki megye.

Bolgárom (Nógrád m.) róm. kath. iskolaszéke önkéntes évet szolgáló tanítója helyettesítésére férfi vagy nőtanítót keres. Fizetése szorgalmi időre havi 80 kor. Lakás és fűtés. Határidő *jan. 8*. Kérvények küldendők *Lagay Kálmán* plébános. Füleksávolgy, u. p. Füle. 994 1—1

Szatmári egyházmegye.

Hősi halál következtében megüresedett **páloci** róm. kath. kántortanítói állásra *jan. 8-áig* pályázhatnak hadmentességet igazolni tudó róm. kath. vallású tót nyelvben is jártas tanítók. Fizetés törvényes, kényelmes lakás és kert. Kellően felszerelt kérvények *Müller István* pléb. címére Páloc Ung m. küldendők. Az állás azonnal elfoglalható. 995 1—1

Szepesi püspöki megye.

Alsólipnicai (Árva m.) I. sz. róm. kath. iskolához okleveles tanító (tanítónő) kerestetik. Törvényes fizetése Lakás. Tót nyelv szükséges. Határidő *jan 10-ig*. Község szétszórt. *Iskolaszék*. 1005 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

Németcsencsen (Vas m.) róm. kath. osztálytanítói állásra *jan. 8-ára* pályázat hirdettek. Járandóság hitközségtől 400 kor., egyszobás lakás, 8 méter fa és kertpótlék. A többi államsegély. Pályázhat férfi- és nőtanító. Folyamodvány a róm. kath. iskolaszékhez küldendő. *Heifner* kántortanító. 1001 1—1

A **németlővi** (Vas m.) róm. kath. iskolaszék a kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Jövedelme a javadalmi jegyzőkönyv szerint 1310-93 kor., kötelességei a díjlevél szerint, melyek a plébánián betekintendők. A német nyelv ismerete szükséges. Pályázatok *jan. 16-ig* nyújtandók be. A választás napja később állapíttatik meg. *Az iskolaszék*. 1004 1—1

Az **olaszkai** róm. kath. iskolaszék a megüresedett

kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: háromszobás lakás, konyha, kamra és pince a szükséges gazdasági épületekkel. Továbbá 13 kat. hold és 1313 □öl szántó és rét, 18 felhalmozott mérő buza, 43 felhalmozott mérő rozs, 27 szekértűzifa, 400 kor. tandíj, 16 akó must a harangozásért pénzben 160 kor. értékben, végre a szokott stóla-jövedelem. A kérvények a felsőöszkői plébániához küldendők be. A választás *jan. 16-án* az olaszka-i róm. kath. iskolában lesz. Személyes megjelenés és próba előnyös, de külön nem díjaztatik. Az állás azonnal elfoglalható. *Iskolaszék.* 1007 1—1

Váci egyházmegye.

Hódmezővásárhelyre egy jóhangú és jómagaviseletű róm. kath. kántorsegédet keresek. Evi fizetése 500 kor., koszt, lakás, fűtéssel és villanyvilágítással. Ágyemű és mosás nem adatik. Az állás azonnal elfoglalható. *Simon József, kántor.* 954 2—2

A **kakucs-csikos pusztai** róm. kath. iskolához a szorgalmi időre helyettes tanító, tanítónő kerestetik. Fizetése havi 80 kor. és lakás. Az állás *jan. 1-én* foglalható el. *Iskolaszék.* 1000 1—1

Veszprémi egyházmegye.

A **zalamerenyi** róm. kath. iskolaszék lemondás folytán üresedésbe jött osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Jövedelme törvényes fizetés, lakás és 56 kor. papénc. Kötelessége díjlevel szerint. Pályázhatnak férfiak és nők. Pályázati határidő és választás *jan. 16. Strausz Antal* ösztönzése tb. káplánja, plébános, Zalamerenye u. p. Garabonc. 998 1—1

Somogytúr főkegyház róm. kath. kántortanítói állásra pályázatot hirdetnek, mely Balatonlelle vasuti megállóhelytől 12 km. távolságban, Látvány plébániához tartozik. Javadalmazása: 2 szobás lakás, a mellékhelyiségekkel, «Eternit» tetővel, modernül építve. 1½ hold belsőség kerttel, 7 hold 52 □öl szántóföld, melyből 2 holdat őszi, 2 holdat tavaszi alá a hitközség mivel, 2 hold rét a hitközség által betakarítva. 20 p. m. rozs, lélekpenz

21 kor. és stóliák díjlevel szerint. Borjárandóság minden szőlőbirtokostól: 3 4 liter. Tűzifa 11 méter hasáb házhoz hordva. Vallás- és tanulmányi alpból: 77.93 kor. Ferenc-József alpból 45.50 kor. Köllonits alap 4.20 kor. Ezen helyi járulékok az 1913. évi XVI. t.-c. értelmében 506 kor. ra értékelve, a többi államsegéllyel pótoltatik. Választás *jan. 12-én* d. e. 10 órakor, személyes megjelenéssel, utiköltség megtérítése nélkül. Az egyházmegyei «Gondviselés» segélyegyesületbe való belépés kötelező. Kérvények a látványi (Somogy m.) pléb.-hivatalhoz intézendők. 997 1—1

Stampay ének- és imakönyve háborús énekekkel bővítve, félvászonban 36 fill., egészvászonban 56 f., bór vagy bársoryban 3.60 K. Tízre egy ingyen. Kotta ingyen, kötve 36 fill., **Köbölkuton**, Esztergom megye. A Stampay Miklós-féle **Köszöntőkönyvecske** nem nálam kapható, hanem öcsémnél Nógrád-kisterenyén, 1 db frco 20 fill., 12 db 2 kor. 783—21

Kitünő fehér bort küldök 90—100 fill.-vel **SZÓKE SÁNDOR** tanító, Gyöngyös. 988—4

KAPOSSY (Szemennyei)

féle egyházi zeneművek leszállított áron kaphatók a szerző özvegyénél
KISPEST, BÁTHORY-UTCA 14. sz.

„Egyházi énekek“ (24 K) — — — 18.— K
„Im arcunkra borulunk“ (2.40)... — — 1.20 „

A Szent-István-Társulat legújabb könyvei:

Uj Magyarország. Ifjúsági regény. Irta Blaskó Mária. — — — — — Ára 4 kor.

Magyarok vigasztalása. Irta Vass József dr. Ára 1.80 és 3 kor.

A magyar nép hősei. Irta Huszár Károly. Ára 1.20 kor.

Tábortűz. Versek 1914—15. Irta Kiss Menyhért. Ára 3 kor.

XV. Benedek pápa élete. Irta De Waal Antal. Ára 2 kor.

Halálfejtő pille. Elbeszélések. Irta Harsányi Lajos. Ára 2 kor.

Tűzzel-vassal. Történeti regény. Irta Sienkiewicz Henrik. — — — — — Ára 3.60 kor.

Vitatkozások az igazság körül. Természettud. mű. Irta Platz Bonifác dr. — — — Ára 4 kor.

A háborús idők imakönyve. Ára 1 és 2 kor.

Megrendelhetők a

Szent-István-Társulat

könyvkereskedésében, Budapest, IV., Kecskeméti-utca 2. szám.